UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Bartolvs A Saxo Ferrato In primam Codicis Partem

Bartolus

Lugduni, 1567

Iureiurando propter calu[m]. da[n].

urn:nbn:de:hbz:466:1-96119

Visual Library

ADDITIONES.

ALEX. ¶ Conſtet. Et adde, ꝙ licet hoc regulariter ſit ꝙ procurator rei caueat de iudicato ſoluendo, tamen illud fallit, ſi venit ad defenſionem alicuius articuli. Ita notat Angelus in l. filius. ff. qui ſatiſ. cog. ⁊ alleg. gl. in l. in eo. §. j. ff. de reg. iur. Et ad hoc facit in ſimili ꝙ no. Bar. in l. debitum. ff. de condi. inde. ⁊ in l. filiusfa. de dona. ⁊ in l. cum procurator. in prin. ff. de dam. infec. quod no. Itē no. quod vbi procurator venit ad defenſionem reſultātem ex actis, nunquã eſt neceſſe quod de rato caueat, quoniam ſi quis non defenderet, iudex ex officio defendere, ⁊ ſupplere teneretur, ſecundũ gl. in l. vbi pactum. §. de tranſa. etiam q2 in tali defenſione, etiam perſona inhabilis puta mulier vel minor admittitur ſecundum Inn. in c. veniens. extra de accu. ⁊ refert. do. Lud. Ro. in l. de pupillo. §. qui procurator. ff. de procura. ff. de ope. no. nun. Itē non tenetur cauere in caſib. de quib. in l. Pomponius. §. ſed ⁊ is. ff. de procu. ⁊ ꝙ no. Bar. in l. de pupillo. §. pe. de ope. nō. nun. Item non cauetur de iudicato ſoluendo vbi natura cauſe non patitur, vt declarat Imo. in l. pe. §. ad crimen. ff. de pub. iudi. ⁊ adde ꝙ in iudiciali. verũ eſt, ꝙ debet certificari aduerſarius de reuocatione antea facta, ſi fuit facta fides de mandato, alias non eſt neceſſe, vt eſt gl. fi. in c. ij. de procur. in vj. quam ad hoc alleg. do. in c. ex parte decani. de reſcri. An autem in extraiudicialib. ſit neceſſe reuocationem venire ad notitiam aduerſarij, vide per Inn. in d. c. ex parte. Et de hoc ibi per omnes do. vbi ponunt hanc materiam. Et an in matrimo. habeat locum dicta reuocatio, etiam antequam perueniat ad notitiam, habetur in c. fin. de procu. in vj. vide per doc. d. c. ex parte Decani.

b POMA. ¶ Notabile. ⁊ opp. An ⁊ quando factum a procuratore reuocato valeat? ⁊ limita totam iſtam materiam vt nō valeat reuocatio procuratoris. ſ. hodie faciendo ipſum procuratorem, ⁊ cras reuocando, ⁊ ſic cauſa captionis cum ipſo contrahentium. Text. eſt ſing. in l. ſed ⁊ ſi pupillus. §. ſed ⁊ ſi alias. ff. de inſtitor. tex. pro ſingulari alle. Roma. in ſingulari cccclxxxj. incip. variant.

c P. PAV. P. ¶ Procuratoris. Circa iſtam materiam ꝙ reuocatio debeat eſſe nota parti. ſeu iudici vide omnino late Io. de Ana. cōſil. xxv. limitantem inter alia non eſſe opus limitatione reuocationis, quando non erat prius facta plena fides de mandato. Item ſi poſtea fuit contumax procurator non nocet eius contumacia domino, licet reuocatio non ſit intimata. Et multa alia in materia vide per eum, ⁊ Bolog. in addi.

d P. PAV. P. ¶ Aduerſariũ. Super iſto membro vide Comen. cōſ. cxlviij. incip. venerabilis vir. in ij. dub. vbi videtur velle contrarium Bar. hic. ⁊ reprobat ſolutionem ⁊ intellectum quem ponit Bar. j. ad. §. preſcribere.

e ALEX. ¶ Certum aduerſarium. Et eſt tex. no. in d. c. ex parte Decani. de reſcri. ⁊ in c. ij. de procu. in vj. vbi bona gl. ⁊ in cle. j. de renũ. vbi eſt gl. ⁊ Cy. in l. mandatum. j. man.

ALEX. ¶ Apud acta. de hac materia plene per Ia. de Bel. in l. j. ff. ꝙ iuſſu.

g ALEX. ¶ Imputandum. Vide Bar. in l. non ſolum. §. morte. de no. ope. nun. ⁊ ibi omnino ſcripſi.

h ALEX. ¶ Denuntiari. No. hoc, q2 eſt clauis huius paſſus ⁊ per hoc etiam non dicitur ꝙ ſi mandatum morte reuocatur, nō eſt neceſſe ꝙ ad notitiam aduerſarij preueniat, vel ad iudicis, cum nō ſit ꝙ morienti domino imputetur. Ita no. dicit Bar. in l. procurator. ff. de procu.

i ¶ Dicit gl. Limita niſi reuocatio perueniſſet ad notitiã poſt concluſionē in cauſa. Caſus eſt ſingularis in c. auditis. extra de procu. Exclamat Ro. ſing. cccxij. incip. tu ſay. Itē no. ꝙ cōtumax reuocatio procuratoris nocet domino, vt per eũ obliget, etiã ſi ſit reuocatus, tex. eſt in l. ſed ſi pupillus §. ſed alias. de inſtit. quem ponderat Ro. ſing. cccclxxxj. incip. variat.

k ALEX. ¶ Non valet. Et de materia vide Petr. de Anc. in cle. j. de renun.

l ALEX. ¶ Tertium membrum. Sed aduerte, q2 doct. in c. parte Decani. de reſcri. ⁊ ibi Imo. dicunt ꝙ in iudicialib. videtur ſufficere ꝙ reuocatio peruenerit ad iudicem per illam l. j. Hoc vide per gl. ⁊ do. in c. mãdato. de procu. ⁊ latiſſime per Pet. de Anc. poſt gl. in c. j. extra. de renun. quid autē in reuocatione iuriſdictionis, ⁊ aliorum priuilegiorum antequam reuocatio perueniat ad notitiam, vide late per Inn. in c. quia cunctos. de cōceſ. preb. in vj. per Bal. in l. mandatum. j. man.

m ALEX. ¶ Intelligere. Vide que dixi poſt Barto. in l. ſi pretor. §. Marcellus. hic alleg.

n ALEX. ¶ L. poſt litem. ⁊ ſemper ſcias quod releuet reuocatio procuratoris facta poſt concluſum in cauſa. c. auditis, de procur. Unum tamen no. ꝙ qui mittit nuncium vult obligari per ſeipſum, ⁊ non per alium. ⁊ ideo poteſt reuocare mandatũ clam: ſed ille qui procuratorem mittit, vult obligari per alium, nō per ſe, vt legitur, ⁊ no. j. ſi quis alteri, vel ſibi. l. multum. Itaque cōfert ſenſum ſuum in procuratorem, nec valet reuocatio, niſi in notitiam deducatur, vt no. in c. vlt. per Io. And. de procu. in vj. in nouel. Quod dictum reaſſumpſit Bal. de pace Conſtan. in verſi. mittat per Bal. in d. l. mandatũ. j. man. Et adde quod no. gl. ⁊ doc. in l. j. in fi. ff. de contrahen. emp. ⁊ in l. non ſolum. §. ſi mandato. ff. de iniurijs.

o P. PAV. P. ¶ Modus releuãdi. De iſta releuatione, ⁊ ꝙ ea ſtante non poſſit cogi procurator preſtare aliquam ſatiſdationē, q2 eſt intelligendum de eo qui non eſſet releuatus, vide no. Io. de Ana. conſi. lxxxij. ⁊ ibi etiã ꝙ ſufficit talis relenatio, licet dominꝰ nō eſſet ciuis nec ſuppoſitus illi ciuitati vbi agitur cauſa, ⁊ ibi etiam idem ſentit, ⁊ clarius. Bolog. in addi. ꝙ tale ſtatutũ nō deberet intelligi quando clare conſtat de mandato procuratoris intelligēdo, vt aliquid iuri cōmuni addat.

p ALEX. ¶ Ab iſtis ſatiſdationibus. Latiſſime per Bar. in rub. ff. iudicat. ſol. Sed aduerte, q2 aliqui dicunt ꝙ licet procurator priuetur hoc modo in inſtrumento per dominũ, tamen oportet poſtea quod dominus ſit preſens in ſententia. Eſt vna gl. j. §. ſi vero. hic alleg. que videtur deſtruere illum tex. per quem fuit inuenta hec practica dum gl. ibi intelligit illum tex. in reo cum quo fuit lis conteſtata, nihil tamen allegat. de quo vide per do. in l. ſi filius. ff. qui ſatiſ. cog. Et an iſta releuatio operetur aliquid, vt circa cautionem rati. Bal. videtur velle quod non in l. ij. §. de procura. Quid ſi procurator non caueat de iudicato ſoluēdo, nec etiam dominus eum releuauit? condemnatur in expenſis, niſi eſſet factum ſpeciale, vt egregie voluit Spe. in tit. de ſatiſda. §. j. expedito. verſi. in ſumma ex oppoſito, an requiratur in ipſa ſatiſdatione danda per dominum referre quod tempore ſententie fuerit preſens ipſi ſententie, vide Spe. in ti. de ſatiſda. §. expedit. verſi. ſed nunquid dominus. ¶ Ad de Io. And. in addi. ſpec. in ti. de procu. §. vt autem. verſi. ſed nunquid. Io. de An. conſi. lxxxij.

---

a De formulis[a]. Rubrica. LVIII.

¶ Continua rubricam vt in gl. ſicut rubrica habet duas partes, ita ſunt due leges. Prima tractat de j. parte. Secunda de ſecunda parte. Ad euidentiam debes ſcire ꝙ olim impetrabãtur actiones a pontificib. hoc eſt ab his qui preerant regimini ciuitatis, ⁊ erat tradita certa forma impetratiōis, ⁊ qui cadebat a ſyllaba, cadebat a tota cauſa, vt ff. de orig. iur. l. ij. §. deinde. Et ita erant iſte quedam aucupationes. quare Imperator primo tollit formam impetrandi, ſecundo tollit impetrationē[a] ipſam totaliter. Per hũc titulum dicunt quidam ꝙ actio nō eſt hodie vulgaris formula, ⁊ ſic dicũt ꝙ l. ſi ſeruus nauē. ff. de fur. hodie nō procedit. Sed doctores communiter, dicunt ꝙ ſi quidem loquimur de actione non redacta ad actum, ⁊ tũc eſt ius proſequēdi in iudicio, ⁊c. vt inſti. de act. in prin. Si vero loquimur de actione prout ad actũ reducitur, ⁊ actio proponitur in libello, tunc eſt vulgaris formula, vt l. ſi ſeruus nauem. Nec obſt. hic tit. q2 ſolum hic corrigitur aucupatio illarũ ſyllabarum, ⁊ impetratio, ⁊ tunc acta iſta debent proponi, vt hic videtis in fin. ¶ Oppo. ff. in integ. reſti. l. diuus. j. de appel. l. nominatione. Sol. ibi deficit ſolennitas ſubſtantialis cuius defectus vitiat. hic remouetur quedam ſolennitas vana ⁊ ſuperſtitioſa. ¶ Opp. ij. ff. de iure fiſ. l. in fraudem §. quoties. Solu. Ibi fuit commiſſa falſitas in actis, merito quis punitur. hic vero loquimur quando erratur in ſyllaba, vel alia ſolennitate non ſubſtantiali, ⁊c.

ADDITIONES.

a ALEX. ¶ Impetrationem. Quid eſt actio, adde Bal. in l. edita. de edendo.

b ALEX. ¶ In l. nulli. in prin. Hec lex eſt ſecunda in ordine huius ti. allegatur quod quãdo ex libello apparet actionem ipſo iure nō competere, ſiue nata fuerit ſiue extincta, ſiue nunquam nata fuerit nec ſperetur naſci, vt eſt quando obligatio eſt conditionalis, libellus eſt nullus ipſo iure, quia ex eo non concluditur ius agēdi per legem iſtam, quã ita alle. Mathe. Math. in ſuis notabilib. dictis, notabili x.

---

a De iureiurando propter calumniam dando[a]. Rub. LIX.

¶ Continua vt in gl. ⁊ per hanc continuationem gl. dicunt Canoniſte ꝙ ipſi habent rubricas melius ordinatas quam nos. Nã ipſi ponunt de iuramento calumnie ſtatim poſt lit. conteſt. vnde de iure antiquo ſuper quolibet actu interponebatur iuramentum calũnie, vt videbitis j. eo. l. j. Et ideo q2 ante lit conteſ. pluries habebat locum iuramentum calumnie, ⁊ etiam hodie habet, ⁊ ideo iſta cōſideratione inſpecta poſuit poſt tit. de ſatiſd. ⁊ de formu. q2 ſtatim cum opponis mihi exceptionem aliquam ꝙ dubitatur de mandato, vel aliquid contra libellum, ſtatim poſſum dicere, iura quod nō proponis animo calumniandi, ⁊ ideo hanc rub. poſuit ſtatim poſt dictos tit. Videbitis j. eo. auth. hoc ſacramentum. ⁊ illo reſpectu debuiſſet poni poſt lit. conteſt. vnde vterque bene fecit. Cetera dic per te, vt ſequitur in nigro.

ADDITIO.

b P.P A V.P. ¶ Qando. In notorijs non iuratur de calumnia ſecū‑dum Bal.in l.ſi vero.§.qui pro rei qualitate.ff.qui ſatiſ.cog.Cur. in l.j.in ij.nō.ſ.eo.

LEX I.

2 ☞ Scriptura priuata quando veniat appellatione inſtrumenti
3 Quando negatur inſtrumentum,quis habeat probare.
4 Pro inſtrumento quando preſumatur.
5 In criminalibus an iuretur de calumnia.
6 In criminalibus quando liceat ſe quocūqꝫ modo redimere etiam per calumniam.
8 Ad torturam peruenitur quando alie probationes deficiunt.

a In omnibus.[a] Siue quis ab aduerſario exigat probationem, ſiue ſe petat ad probandum admitti,debet prius iurare de calumnia:hoc dicit.Primo ponit quādo quis exigat probationes ab aduerſario.Secundo quādo volebat admitti ad probandum.Secunda ibi,ne autē.Videtis hic quod ſuper quolibet actu iuratur,quod hodie per auth.corrigitur.Circa hanc l.queritur primo quid vult dicere tex.ſiue per literas,ſiue per inſtrumentum.Dicit gl.literas intellige priuatas,inſtrumentū intellige pu‑
1 blicum,⁊ vide gl.que ponit etiā alias expoſitiones.¶ †Et iſta no. ad queſtionē,dicit ſtatutū ꝙ de quolibet debito de quo fit inſtrumētū debeat ſolui gadella,modo de debito fit apodiſſa,an debeat
2 ſolui gabella.Hic videtur tex.⁊†gl.ꝙ non,qꝛ ſcriptura priuata nō continetur appellatione inſtrumēti.In contrarium facit,qꝛ inſtrumentū dicitur quicquid inſtruit cauſam.vt ff.de fi.inſtr.l.j.ſed ſcri‑
b ptura priuata inſtruit cauſam,ergo ⁊c.Itē facit in contrarium[b] ſ. de proba.l.inſtrumenta. Sol.ſecundum propriam ſignificationē, que aſſumitur ex alluſione vocabuli, ſcriptura priuata eſt inſtrumentum,qꝛ inſtruit cauſam,ſed ſecundū communem vſum loquēdi,ſcriptura priuata nō eſt inſtrumentum,non eſt enī in vſu noſtro dicere ego habeo inſtrumentū.cū habeo ſcripturā priuatā,vel apodiſſam,⁊ ideo probato iſto communi vſu loquendi dicerem appellatione inſtrumenti apodiſſam non contineri,vt l.cum de lanionis.§.aſinam.ff.de fun.inſtru.leg.⁊ l.librorū.§.ꝙ tamen Caſſius.ff. de leg.iij.⁊ de verb.ſigni.l.in vſu.⁊ de ſupel.le.l.Labeo.⁊ ibi dixi de modo probandi communem vſum.¶ Item quero,circa iſtā par‑
3 tem quando negatur†inſtrumentū cui incumbat probatio.Breuiter aūt negatur ſcriptura priuata,⁊ incumbit probatio ei qui producit eam,vt l.ſcripturas.ſ.qui po.in pig.ha.⁊ ſ.de fide inſtru.l.cōparationes.de probat.l.inſtrumēta.⁊ l.rationes.Idem ſi negatur inſtrumentū publicū exemplatū,vt in auth.ſi quis in aliquo docu‑
4 mento.s.de eden.Sed ſi eſſet†inſtrumentū publicum authenticū, tunc preſumitur pro inſtrumento,niſi aliud probetur,vt l.cū precib.ſ.de proba.⁊ de iur.⁊ fac.igno.l.ſi poſt diuiſionem,niſi forte eſſet aliqua ſuſpicio,vel forte propter raſuras poſitas in inſtrumēto,vel propter perſonam producentem qui eſſet alias conſuetus ſimilia facere,vt l.ſi quis ex argentarijs.§.j.⁊ ꝙ ibi not.ff.de eden.
5 ¶ Item quero,dicitur hic,ſiue propter quid aliud, quero†an in
c cauſis criminalib.[c] iuretur de calumnia?De hoc fuerunt opiniones in gl.noſtra.Gl.dicit ꝙ ſic propter generalitatē huius legis. ⁊ ſ.l.proxi.in prin.⁊ de fide inſtru.l.fi.Alij dicunt contrariū p multas rationes,ad quas gl.reſpondet hic,tamen vnam rationem vo‑
6 lo facere que eſt magis fortis,quam ſint alie,que talis eſt.In†cauſis criminalibus ingerentibus penam ſanguinis,licet ſuū ſanguinem redimere quocunqꝫ modo , etiam per calumniam , vt l.j.ff.de bonis eorū qui ſibi mor.conſci.ergo non debet iurare de calūnia. Sol.Illud ꝙ dicitur ꝙ licet redimere quocunqꝫ modo,pro tanto dicitur,qꝛ pro confeſſo nō habetur,non ꝙ lex permittat calumniari,ideo debet de calumnia iurari,hodie tamen ſecundum communem vſum Italie hoc non obſeruatur,ſed ſtatim cū accuſator venit,iurat accuſationē veram eſſe,⁊ ſic animo calumniandi nō producere,poſtea cū cōparet reus iurat de veritate dicenda.Ita obſeruat communis ſtilus noſter.¶ Venio ad ſecundam partē,quero in quo differt hic verſi.a precedenti.Dic vt ibi dixi ponēdo ca‑
7 ſum ⁊ vt etiam dicitur in gl.¶ †Quero,vtrum calumniantes puniantur aliter quā pena huius legis?Certe ſic per tit.Inſti.de pe.
8 te.litig.⁊ l.nō ignoret.ſ.de fruc.⁊ li.ex p.¶ Vltimo no.ꝙ † ad queſtionem peruenitur quādo omnes alie probationes deficiunt, ⁊c.

ADDITIONES.

a ALEX.¶ In omnibus , ⁊ not.quod etiam in cauſis ſummarijs iuratur de calumnia,vt in clemen.ſepe.de verbo.ſignifi.de quo vide Alex.in l.qui bona.§.ſi alieno.de damn.infect.vbi ad hoc refert notabile dictum Bald.in l.non ſolum.in princip.de procu.⁊ nota ꝙ omiſſio huius iuramenti preſtiti vitiat proceſſum,vt per Imo. ⁊ Alex.in d.§.ſi alieno.in gl.in verb.reb.vbi referunt vnam cautelam p o hoc ad inualidandum proceſſum,⁊ ibi ſubdit Alexan.qd tale iuramentum quandocunque preſtatur dummodo non ſit concluſum in cauſa.Gl.eſt no.in c.ex literis.de iureiu. ⁊ hic adde ad §. ſed qꝛ veremur.ſ.proxi.l. ¶ A D D E intelligendum proxime ſcripta ꝙ omiſſio huius iuramenti vitiat proceſſum cum eſt petitum, alias ſecus,vt in c.j.eod.ti.in vj.⁊ an appellatione inſtrumenti veniat priuata ſcriptura,vide Ro.conſi.lxxiij.

P. P A V. P. ¶ Iſtam l.j.⁊ ij.legit Fran.Cur. Itē an in ſummarijs cauſis ſit iuraſidum de calumnia,vide Bar.conſi.xlviij.vol.iij.

b A L E X.¶ In contrarium.Idem tenet Bal.hic ⁊ facit ꝙ no.Bal. in l.fi.C.de fid.inſtru.

c A L E X. ¶ In cauſis criminalib.An iuratur de calumnia in criminalib.adde Bar.in l.is qui reus.de pub.iud . ⁊ in d.l.j. de bonis eorum.⁊ adde Spe.eō.ti.§.ij.⁊ Abb.in c.j.extra eo.

AVTHENT.

a Hoc ſacramentum.[a] Opp.ff.de dā. infec.l.qui bona, §.pe.Sol.Illa corrigitur per iſtā vel ibi loquitur quādo
b extra iudiciū fiebat,hoc eſt,nō in forma iudicij[b] ita ꝙ nō fuit preſtitū illud iuramentum ſuper tota cauſa.¶ Opp.in aut.de teſt.§.qꝛ vero.Sol.Ibi loquitur de alio iuramento quam de iuramento calum.Item aduerte,qꝛ iſta auth.corrigit l.C.in his tantū que fiunt poſt litem conteſtatam,⁊ ſic poſt preſtitum illud iuramētum tale,ſed in his que fiunt ante lit.conteſt.ita iuratur hodie ſuper qualibet exceptiōe,ſicut olim,⁊ ſic in hoc hodie nō eſt correcta.⁊c.

ADDITIONES.

a P. P A V. P. ¶ Hoc ſacramentū: Limita ſingulariter hanc auth. vt per Alex.in l.ſi finita.§.Iulianus.ff.de dam.infec.

b A L E X.¶ Forma iudicij: Idem tenet Bart. in l.iuſiurandum.§. qui iuſiurandum.ff.de iureiur.adde que no.Bar.in l.qui bona.§.ſi quis ſtipulaturus.ff.de dam.infec.

LEX II.

2 ☞ Patroni cauſarum debent iurare de calumnia.
3 Iuramentum calumnie debet preſtari poſt litem conteſt.nu.17.
4 Aduocatus debet iurare poſtquam pars iurauit.
5 Aduocatus non debet inſtruere partem circa reſponſionem.
8 Factum in ipſa conteſtatione litis,vel ſtatim poſt , dicitur factum in exordio litis.
9 Iuramentum de calumnia.quo iure fuerit introductum.
10 Que perſone iurant de calumnia.
11 Patronus,⁊ parentes,non iurant de calumnia.
12 Coniuncta perſona,quando agit pro coniuncta, ⁊ an quando iuret de calumnia.
13 In quibus cauſis de calumnia iuretur,⁊ qualiter.nu.18.

Cum ⁊ iudices In prima parte loquitur quando quis litigat pro ſe,⁊ durat vſque ad §. quod obſeruari , ⁊ breuiter dicit. Litigantes etiam patroni cauſarum dicunt iurare de calumnia,⁊ ſi ad iudiciū venire non poſſunt mittitur eis ſacramētum ad domū.h.d.Primo ponit que perſone debēt iurare.Secundo quid,⁊ qualiter iurare debēt. Tertio quid debeat fieri quādo ille qui debet iurare non poteſt venire ad iudicium.Secunda ibi.⁊ actor quidē. Tertia ibi,ſinautem vel dignitas. Primo habes hic
1 †quod ante tribunal iudices debent habere ſancta euāgelia.quod
2 hodie de conſuetudine non ſeruatur.Secundo no.quod† patroni cauſarum debent iurare de calumnia,vt hic,⁊ ſ. de iudi.l. rem non
3 nouā.quod etiā de conſuetudine non ſeruatur. Tertio not.†quod ſacramentum de calumnia ſtatim preſtatur poſt litem conteſtatā.
4 ⁊ vide tex.¶ No.etiam†quod aduocatus[a] debet iurare poſtquam
a iurauit pars.ex hoc colligit gl. vnum ſatis notandum ꝙ aduoca‑
5 tus non†debet inſtruere partem circa reſponſionem.Vide glo.ſuper verbo vtriuſque,an verum, dicam ſtatim in §. ꝙ obſeruari.vbi tractabo materiam poſitionis.Notetis vltimo formam iuramen‑
6 ti de calumnia.Opp.hic innuitur†quod l.rem non nouam.ſ.de iudic.fuit facta antequam iſta,quia hic facit mentionem de ea. Sed cōtra,ergo debet eſſe prior in ordine,vt s.in prima cōſtit.§.quib.⁊
7 §.ſeq.Sol.†illud eſt quando ponerentur in eodem ti.[b] ſecus ſi in di‑
b uerſis.Item opp.ſ.ea.l.§.fi.vbi dicitur quod in exordio debet iura‑
8 ri.Sol.Satis iuratur†in exordio,quando fit in ipſa litis conteſtatione,vel ſtatim poſt eam,vt hic,⁊ ſic iſta concordat cum illa.Hoc
c premiſſo venio ad q.[c] ⁊ in hoc prin.per modū ſumme primo quero quo iure fuit introductum ſacramentum de calūnia. Secūdo que perſone iurent de calumnia. Tertio in quib.cauſis iuretur de calumnia.Quarto qualiter,⁊ quādo iuretur de calumnia,⁊ per iſtas
9 queſt.expediam omnes gl.¶ Ad primum quero quo iure†fuit introductum ſacramentum de calumnia?Certe videtur quod de iure antiquo fuit cognitum in caſib.ſpecialib.vt.ff.de no.oper.nun.l. de pupillo.§.qui opus.ff.de dam.infe.l.qui bona.§. ſi alieno. de iureiur.l.iuſiurandum.§.qui iuſiurandum,⁊ in multis alijs legib.poſtea per iura Codicis hoc fuit redactum in materiam generalem.

⁊ ſic

x ſuit ſtatutum quod in qualibet cauſa, ⁊ in quolibet articulo iure
tur, vt vidiſtis ſ. l. proxi. ⁊ hic in prin. hodie vero eſt conſtitutum ꝙ
ſemel tãtum iuretur in cauſa, vt vidiſtis in auth. hoc ſacramentũ.
⁊ videbitis ſtatim in auth. in iſto. Secũdo quero † que perſone iu-
10 rent, ⁊ vt ſcitis in iudicio ſunt principaliter tres perſone. Iudex, ⁊
iſte non iurat in qualibet cauſa, ſed iurat in principio ſui officij, vt
in authen. iuſiurandum ꝙ preſtatur ab his. per totam conſtitutio
nem, debet tamen iudicare prepoſitis ſacroſanctis euangelijs, vt
hic, ſed hodie hoc de conſuetudine non ſeruatur. Item perſona a-
ctoris, ⁊ rei, ⁊ iſti ſine dubio debent iurare quando per ſe litigãt, vt
hic. Si autẽ litigarent per alios videbitis j. proxi. §. ⁊ in §. ſinautẽ
abfuerit. Itẽ perſona aduocati, ⁊ procuratoris. De aduocato vi-
debitis hic expreſſe, ⁊ in d. l. rẽ non nouam. licet conſuetudo nõ ſer-
uetur, de procuratore dicã j. in d. §. ſinautẽ abfuerit. ⁊ in auth. prin-
d cipales. ¶ Circa hoc queritur, an hoc iuramentũ remittatur[d] pa-
11 trono, ⁊ parẽti hic in gl. ſunt opi. Et † breuiter determinat ꝙ remit
tatur. Non obſt. §. ſed quia veremur. j. ea. l. quia non poteſt remitti
12 a parte, vt ibi ſed a lege ſic, vt hic, ⁊ vide gl. ſup ver. mouiſſe. ¶ † Itẽ
quero, quid ſi coniuncta perſona litigat pro coniuncta? Reſpond.
quidã ſunt caſus in quib. coniuncta perſona admittitur contra vo
e luntatem alterius cõiuncte perſone, vt l. non tantum. ff. de appel[e].
⁊ j. de appel. l. addictos, ⁊ ff. de lib. cau. l. j. ij. ⁊ iij. In iſtis caſib. ipſe
qui agit iurabit, quoniam propriũ intereſſe videtur proſequi. Ita
dicit hic eadem gloſſ. circa fi. quam vide. Si vero agitur in caſib. in
quib. non admittitur contra voluntatem, ſed preter voluntatẽ tũc
idem, quia quantum ad iſtam actionem, videtur legitimus admini
ſtrator, quia authoritate legis facit ergo, ⁊c. vt j. §. prox. ¶ Tertio
f principaliter quero in quib. cauſis iuretur de calumnia[f]. † Reſpon
13 deo, quedam eſt cauſa ciuilis, ⁊ ordinaria, ⁊ in iſta ſine dubio iura-
tur vt hic, per totum titulum. Quedam eſt cauſa ciuilis, ⁊ extraor
dinaria in quã non fit litis conteſtatio, ⁊ tunc puto idem quod iu-
retur de calumnia ſemper, cum iudex expoſceret ſecundum formã
legis antique, vt ſ. eo l. j. Poſſet etiam preſtari iuramentum gene-
rale ſtatim cum de negocio tractari incipit ſecũdum formã huius
l. Quedam eſt cauſa criminalis, ⁊ in iſta ſunt opiniones vt vidiſtis
g ſ. l. proxi. ⁊ dic vt ibi. Quedam eſt cauſa ſpiritualis[g], ⁊ in iſta fuerũt
olim opin. hodie eſt determinatum quod in ea iuretur de calũnia,
14 vt extra eo. ti. c. ij. §. fi. lib. vj. ¶ † Circa hoc queritur an in cauſa ap-
pellationis ſit iurandum de calumnia. Et hic in gl. ſunt opin. fina-
liter glo. determinat quod ſit iurandum, quia cauſa appellationis
h eſt alia prima, vt l. inuitus[h] ſ. de procur. Et habuiſtis plene in l. ita
demum. eo. ti. ⁊ l. per hanc de temp. appel. quod eſt hodie determi-
15 natum extra eo. ti. c. ij. lib. vj. ⁊ vide iſtam gl. in medio. ¶ † Item que
i ro quid ſi perit inſtantia triennio an debeat iterum iurari. Certe ſi
ne dubio iurandum eſt iterum[i], quia noua inſtantia eſt. vt d. l. pro-
16 perandum. j. de iud. quaſi per totum. ¶ † Item querit gl. quid ſi in
medio litis mutetur iudex, an iterum ſit iurandum? Io. dicebat ꝙ
non per l. proponebatur. ff. de iud. quia iudicandum eſt ex eiſdem
actis, vt d. l. proponebatur. quod habuiſtis no. j. quomodo, ⁊ quã-
do iudex l. ſi vt proponis. Quidam tenẽt contrarium, ⁊ allegant. ff.
iudi. ſol. l. cum apud Semproniũ. ſed illa lex non facit, quia ibi cau-
tio iudicatum ſolui fuit limitata reſpectu certi iudicis, vnde iudi-
ce mutato cautio perit, ſed illud iuramentum preſtatur ſuper tota
cauſe, reſpectu cauſe non iudicis, vnde cũ cauſa non mutetur mu-
tatione perſone iudicis remanet iuramentum validum, vt l. pro-
ponebatur. Item pro predictis facit auth. de teſtib. §. quia vero.
ſed certe ibi de alieno iuramento loquitur quam de iuramento ca
lumnie. Item facit pro predictis in caſu l. properandum. §. ſinau-
tem. in medio, j. de iudi. ſed ibi mutatur inſtantia, hic in queſtione
noſtra ſola iudicis perſona mutatur. Habes expeditas quaſi om-
nes iſtas glo.

17 **Modo** habemus † videre qualiter, ⁊ quãdo iuretur, quero
quando debeat preſtari iſtud iuramentũ? Reſpon.
quoddã eſt iuramentũ vniuerſale, quod preſtatur ſuper tota cau-
ſa, ⁊ iſtud debet preſtari ſtatim poſt litis cõteſtationem, vt l. j. ⁊ hic
in tex. Quoddam eſt iuramentum de calumnia particulare ſuper
certo actu, iſtud poteſt preſtari ſemper quando aliqua partiũ pe-
18 tit aliquid produci, vt vidiſtis ſ. l. proxi. ¶ † Quero qualiter iure-
tur. Iſtud qualiter poteſt intelligi trib. modis. Primo que ſit for-
ma iuramenti, ⁊ hec forma iuramenti colligitur ex hoc text. adijci-
tur ſibi aliud capitulum per auth. In iſto. quam ſtatim videbitis, ⁊
adijcitur aliud per authen. principales. quam legam ſuper. §. ſinau
tem abfuerit, ⁊ habes gl. in §. quod obſeruari circa princi. maioris
gl. in ea. l. que ponit verſi. qui continet iſta capitula. Iſtud iuretur
quod lis ſibi iuſta videtur, ⁊c. Itẽ poteſt intelligi iſta queſtio, qua-
liter iuretur, id eſt quo ordine iuretur. Ad hoc reſpondet gl. hic ꝙ
prius debet iurare actor, ſecundo debet iurare reus, colligitur ex
ordine litere. Sed contra hoc facit. Inſtit. de pe. te. lit. §. j. ſed certe
19 in õ debet attẽdi ordo litere, quia eſt contra mentẽ legis. ¶ Que-
ro circa hoc quid in duplici iudicio, Dic vt in gl. hic ⁊ ff. de iu. l. in
tribus. Quero vlterius, quid ſi reus confiteatur debitum, dicit ta-
men ſe habere aliquas exceptiones. Certe gl. dicit idẽ, quod actor
debet prius iurare inſpecta primordiali cauſa, vt habetis in gl. ſu-
20 per ver. ⁊ actor quidem iuret. ¶ Vltimo queritur, † quid ſi aliquis
ſcit ſe cauſam iuſtam non habere, tamen vult quod detur ſententia
propter ſtipulationem de euictione, qualiter iurabit iſte de calum
nia. gl. dicit optime, quia iſte non iurabit rem eſſe ſuam, ſed debet
iurare quod iuſte litigat ex iuxta cauſa propter cauſam euictiõis,
ergo, ⁊c. Poſſet etiam confiteri alteri rem ſuam eſſe. Debet enim
bonam fidem agnoſcere, vt l. quoties. §. ſicut. de admi. tuto, ⁊c.

ADDITIONES.

a ALEX. ¶ Aduocatus. Sed an aduocatus debeat eſſe preſens vide Bal. in l. ſi poſtulauerit. §. queſtioni. de adul. Sed an pars debeat habere copiam poſitionum antequam exeat vide Bal. in l. ij. vt lite pen. per Inn. in c. per tuas. in fi. de teſtib. ⁊ ibi etiam per eum quid de copia interrogatoriorum, ⁊ quod no. Bar. in l ſi duo. ad fi. de iureiur. in §. idem Iulianus.

b P. PAV. P. ¶ Eodem titulo. Et ſic in libris Codicis nõ ſequitur, vnus titulus eſt ante alium, ergo leges tituli prioris ſunt priores legibus poſterioris tituli ſecus in eodem titulo. Vide ad iſtum Iaſo. in l. fi. in verſi. ij. principaliter pondera. C. qui teſt. fa. poſ. vbi multa allegat.

c ALEX. ¶ Venio ad queſt. Adde no. j. ea. l. §. quod obſeruari. ⁊ §. ſed quia veremur.

d ALEX. ¶ Remittatur. Item quid cõtra, an remittatur filio, vel liberto? Bar. quod ſic in l. iuſiurandum. §. qui iuſiu. ff. de iureiu. per tex. in c. ſciendum. §. in quib. de conſue. recti. feud.

e ALEX. ¶ Non tantum ff. de app. Si cõiuncta perſona agat pro coniuncta, quis iurat? Adde Bart. in l. qui bona. §. ſi alieno. ff. de dam. infe. quod no.

f ALEX. ¶ Iuretur de calumnia. Vide Bar. in l. j. ſ. eo. idem in arbitro, adeo ꝙ in executione ſententie petita iuratur de calumnia. l. theſaurus. ff. ad exhi. Ita dicit Bar. in l. j. in prin. j. ne lic. in vna eademque cauſa tertio prouo. ⁊ videtur velle idem Bal. in l. j. ſ. eod.

g ALEX. ¶ Spiritualis. vide Bal. j. ea. l. §. quod obſeruari.

h ALEX. ¶ L. inuitus. vide Bar. in l. qui bona. §. ſi ſtipulaturus. ff. de dam. infec. Vide Bar. in auth. hoc ſacramentum. ſ. eo.

i ALEX. ¶ Iurandũ eſt iterum. Adde Bart. ⁊ ibi dixi in l. qui bona. in §. ſi quis ſtipulaturus. ff. de dam. infec. ⁊ ibi an ſit iurandum ſuper actione cumulata. ⁊ hic adde Bal. in auth. hoc ſacramentũ. ſ. eo. ad hoc quod no. in l. ij. ff. iu. ſol.

AVTHENT.

a **In iſto iuramento.** [a] Ad formam iuramẽti additur per iſtam auth. aliud cap. habes hic, quod nõ eſt ſepius iurandum. Simile habuiſtis ſ. in auth. hoc ſacramentũ. ⁊ quod ibi dictum fuit, poteſt dici hic. ¶ No. iſtam auth. ex qua ſumitur quod pars debet reſpondere poſitionibus, vt nõ exigat probationes, niſi quas neceſſarias putabit, dicam tibi in §. ſeq. Sequitur auth. principales. quam legam tibi in §. ſinautem abfuerit.

ADDITIO.

a ALEX. ¶ In iſto iuramento. Limita, vt per Imol. in l. qui bona. §. ſi quis ſtipulaturus. ff. de dam. infec.

1 ☞ Adminiſtratores legitimi iurant de calumnia, ⁊ in eorum animam. ⁊ nu. 2.
5 Iuramentum calumnie eſt credulitatis, non veritatis.
6 Confeſſio tutoris, vel alterius adminiſtratoris legitimi, emanata per modum iuriſdictionis contentioſe, preiudicat pupillo.
7 Iuramentum in litem non defertur tutori.
8 Minor, an debeat iurare de veritate dicenda, ⁊ nu. 13. vbi quod ſic.
9 Adultus cum authoritate curatoris litem conteſtatur.
10 Pater adminiſtrator filij iurat de calumnia.
11 Infames, dementes, ⁊ furioſi, non iurant de veritate.
12 Pupillus doli capax, quando ſcit veritatem, iurat de veritate.
14 Minor quando iurat de veritate, quibus caſibus hoc agat, cum authoritate curatoris.
15 Filiuſfamilias, ⁊ monachus, quando pater, vel monaſterium agit, poſſunt interrogari de veritate.
16 Pupillus, ⁊ ſeruus, in cauſis, in quibus habent legitimam perſonam, iurant de calumnia.
17 Filiuſfami. agendo pro caſtrenſi peculio, iurat de calumnia.
18 Poſitio, inducta eſt ex conſuetudine.
20 Poſitio quid, ⁊ que ſunt de natura illius. nu. 21.

§. Quod obſeruari. Hic eſt ſolẽnis §. ⁊ habet glo. magis notabilis, quã ſint in hoc titulo, breuiter dicit. ¶ Qui ſe legitimos adminiſtratores aſſerunt, debent de calũnia iurare, ⁊ alie leges que de iuramẽ-

to loquũtur in ſuo robore perſeuerent.h.d. Continua hunc §.hoc
modo.Dictum eſt ſupra de his,qui litigant per ſeipſos, hic poni-
tur de his,qui litigant per alios,vt puta per adminiſtratores legi
timos. j. proxime dicitur de his, qui litigant per procuratorem.
Item hic.§.diuiditur in tres partes.Primo ponit dictum.Secun
do ponit rationẽ.Tertio confirmat leges antiquas de iuramento
1 loquentes.Secunda ibi,conuenit enim.Tertia ibi.omnib.¶†No.
2 ꝙ adminiſtratores legitimi iurant de calumnia.¶†Not.ꝙ iurant
in animam ſuam,non in eorum quorũ bona adminiſtrant.ibi, eo ꝙ
3 ex cauſa ſue ſcientie iurent. ¶†No.iuramentum calumnie eſt cre-
dulitatis,⁊ eſtimationis,non veritatis,vt hic circa finem. ¶Not.
a hic in verſi.conuenit,[a] ꝙ primo dicit ipſam cauſam ſcientes, ⁊ po-
4 ſtea ſcire poſſunt,⁊ j.dicit ꝙ quiſque credit, ⁊ exiſtimat. Ex † quo
5 habes ꝙ illud ꝙ quis credit dicitur ſcire.Scire†enim eſt vehemen
ter opinari,vt l.ij.§.idem Labeo,⁊ quod ibi not.ff.de aqua plu.ar-
cen.quod tene menti.¶Venio ad glo.¶Primo oppo.non debet
preſtari iuramentũ ꝙ preſtitũ non releuat,vt l.hec ſtipulatio.§.di-
uus,vt leg.no.ca.ſed confeſſio tutoris,vel curatoris nõ preiudicat
pupillo,vel adulto,vt ff.de confeſſis. l.certũ.§.ſed an, ⁊ ipſos. ergo
videtur ꝙ eorũ iuramentũ,⁊ eorũ confeſſio nõ ſit exigenda. Huius
timore eſt facta gl.j.⁊ gl.inuoluit ſe multũ,⁊ finaliter nõ bene ſoluit,
idẽ facit in contrario.Examinaui vobis hoc anno iſtũ paſſum j.de
6 cõfeſ.l.j.Breuiter iſta†eſt vera,ſi quidem confeſſio adminiſtratoris
legitime emanat per modum voluntarie iuriſdictionis, nõ preiudi
cat,vt d.§.ſed an ⁊ ipſos. Si vero emanat per modũ iuriſdictionis
contentioſe,tunc preiudicat, vt hic, debet enim veritatẽ confiteri,
⁊ agnoſcere bonam fidem,vt l.quoties.§.ſicut.de adminiſtratio.tu
to.¶Secundo opponitur,⁊ videtur ꝙ vnus ⁊ idem tutor,ex vtra
que parte iuret de calumnia, vt l.accipientis. de authorita. tuto.
Sol.intellige ꝙ ibi erant diuerſe actiones, ſiue cauſe diuerſorum
pupillorũ,non vna.¶Opponitur tertio de l.videamus.ff.de in lit.
7 iuran.Sol.† Ibi loquitur de iuramento in litem, ꝙ eſt iuramẽtum
affectionis,⁊ eſt alia affectio tutoris,alia eſt affectio pupilli,hic lo-
quitur in iuramẽto calumnie ꝙ eſt iuramentũ credulitatis.¶Vl-
terius opp.de l.iuriſiurandi.j.de teſt.Sol.ibi loquitur de iuramen
to teſtis ꝙ eſt veritatis,hic de iuramento calumnie, ꝙ eſt creduli-
8 tatis.¶Quero ergo,⁊ reuoco in dubiũ,an†de veritate dicẽda de-
beãt,ipſi minores iurare. Propter hoc eſt facta alia gl.magna,hic
ſuper ver,poſſunt.Nã quidã dicunt ꝙ ſi adultus ſcit veritatẽ eodẽ
modo,ſicut ipſe curator,ipſe debet iurare de calumnia,⁊ de verita
te.Alij dicunt contrarium.Veritas eſt,quoddam eſt iuramentum
calumnie,⁊ iſtud ſemper debet preſtari ab adminiſtratore,vt hic in
hoc §.Ratio huius eſt duplex.Prima,q̃ cũ iſtud iuramentũ ſit de
forma,⁊ ſubſtãtia iudicij,debet cadere in legitimã perſonã,vt l.mo-
mentanee.j.qui le.perſo. Sed iſta ratio mihi nõ placet. Primo,q̃
9 iuramentũ calũnie poteſt omitti.vt in §.ſed q̃ veremur.j.ea. l.ſi eſ-
ſet de ſubſtantia nõ poſſet omitti.Preterea † litis cõteſtatio,eſt de
ſubſtantia iudicij.vt l.j.j.de lit.conteſt.l.fi.§.illud. de tẽp.app. ⁊ ta-
mẽ poteſt fieri ab adulto,cum authoritate curatoris, vt l.j.§.ſuffi-
cit.de admi.tut.Ratio igitur eſt,quam ponit tex.hic,q̃ ipſi admi-
niſtratores poſſunt ſcire iuſtitiam cauſe,melius quam ipſi pupilli,
vel adultus,licet iſti ſcirent melius veritatẽ facti,⁊ iſta ratio poni-
tur hic in tex.Sed hec ratio non cõcludit,niſi in minorib. vel alias
10 imbecillib.intellectu,vt in furioſo,prodigo,⁊ ſimilib.In patre†ve-
ro qui eſt legitimus adminiſtrator filij , etiã ſi filius eſſet antiquus
iſta ratio non videtur cõcludere,q̃ filius poteſt ſcire veritatem,ſi-
cut pater,⁊ iuſtitiam cauſe,ſicut pater , tamẽ dico quod eadem eſt
ratio.ſ.quod ipſe iuret.Sicut enim iurat aduocatus,vt s.proxi.§.
ſic iurat procurator, vt §.proxi.ita debet iurare legitimus admini
ſtrator.Non enim alias ad cauſam debet venire,niſi ſciat iuſtitiam
cauſe,quamuis poteſt ſcire per ſuã credulitatẽ , tamẽ per predictã
rationẽ non remouetur,quin ipſe filius iuret,ſed inducitur, ꝙ pa-
ter ipſe debet iurare,q̃ quoddã eſt iuramentũ veritatis.Et in hoc
11 eſt aduertendũ, quidam ſunt quorum bona adminiſtrantur q†ca-
rent omni intellectu,vt infames, ⁊ dementes, ⁊ furioſi,⁊ iſti ſine du
bio non preſtant iuramẽtum veritatis,q̃ eorum etas quod videt
ignorat,vt l.j.de fal.mone. Quidam ſunt qui habent intellectum,
ſed imbecillem,vt pupilli,⁊ in iſtis dicunt quidam idem,quod non
debent iurare de veritate dicenda,ſicut enim non recipiũtur in te-
ſtes pro alijs nec contra alios,vt l.iij.§.lege Iulia.ff.de teſtibus,ita
12 nec in cauſa ſua.Ita dicebat Iac.But.Mihi autẽ videtur † quod
ſi pupillus ſcit veritatem,⁊ eſt doli capax, quod poteſt ſibi deferri
iuramentum veritatis, ꝙ probo per ea que dixi auth. ſacramẽta.
s.ſi aduer.ven.Secundo probo, impubes põt examinari, vt teſtis
non ad plenã probationem,ſed ad iudicium,vt l.j.§.impubes.ff.ad
ſill.videbitis tactum.j.ad ſil.l.ij. Si ergo aliquid operatur in cauſa
vt dictũ eſt,ergo poteſt ſibi deferri iuramentũ.Preterea ſi reſpon-
debit cũ authoritate tutoris,authoritas tutoris ſupplet eius de-
fectũ,vt l.clarum.j.de autho.preſtan.tamen precedẽs ratio magis
placet mihi,q̃ tutoris authoritas magis proprie eſt in reſponſio-

13 ne,vt j.dicã.Quidã ſunt qui habent intellectũ nõ†ita imbecillẽ,ſed
magis plenũ,vt adulti,⁊ iſtis defertur iuramẽtũ veritatis,⁊ ipſi de
veritate reſpondent.Et ita determinat gl.tua,quam vide ſuper ver
bo,poſſunt.¶Circa hoc quero,an quãdo minor reſpondet de ve-
14 ritate † debeat tutor ſuã authoritatẽ interponere. Tex.videtur ꝙ
ſic in d.l.clarũ.j.de aut.preſtan.Veritas eſt iſta,iudicio meo, ꝙ du-
plex eſt actus.Primus vt cognoſcatur an minor debeat interro-
gari,vel non.Et iſta examinatio debet fieri cum ipſo tutore,⁊ cum
eius authoritate,vt d.l.clarum,⁊ arg.iſtius §.Ipſe enim ſcit,an de
beat cadere in ſcientiã minoris,vel non,iſtud de quo interrogatur.
Quidam eſt actus reſpondendi,⁊ iſte eſt duplex.Aut enim queris
vtrũ tutor authoretur,vt reſpondeat,tunc puto quod debeat au-
thorari,vt d.l.clarum.Aut vt ſic reſpondeat cõfitendo,vel negan
do,⁊ non puto quod tutor in hoc debeat authorari, q̃ hoc nõ ca-
dit in ſcientiam ſuam arg.d.l.videamus.de in lit.iur. Ita intelligo
hanc materiam.¶Quero,dicitur hic,⁊ alij qui habent legitimam
adminiſtrationẽ.Quero,qui ſint iſti alij qui habent legitimam ad-
miniſtrationẽ? Gl.ponit exemplum in patre,⁊ auo,⁊ ſimilib.⁊ dic
15 vt in gl.¶†Quero,an quando pater agit tanquam legitimus ad-
miniſtrator filij,poſſit filius interrogari de veritate dicenda? Re-
ſpond.ſic ſicut dictum eſt de adulto,⁊ idem quando monaſterium
16 agit pro monacho.¶Quero,quid in cauſis†in quib.pupillus vel
ſeruus habet legitimam perſonam,vt j. ſi per vim vel alio mo.l.j.
j.qui le.perſo.l.momentanee? Certe quod tunc iurabunt de calu
17 nia non eſt dubium.¶†Quero,quid quando filius agit vel con-
nitur pro caſtrenſi peculio? Certe in hoc habetur,vt paterfamilias
⁊ ipſo iure ipſe iurabit,vt ff.ad Mac.l.ij. ¶Sequitur videre ma
b teriam poſitionum[b]*modo quam hic tractat gl.noſtra.Pro decla
* ratione gl.⁊ materie primo q̃ro,quo iure ſit introducta poſitio? Di
c cunt quidam ꝙ iure Digeſtorum per l. Offidius.ff.de le.iij.ibi po-
ne inquit,⁊c. ¶Sed certe ibi eſt magis interrogatio iudicis, quã
poſitio.Alij dicũt per titulum de interrog.actio Sed certe eodem
modo ille loquitur de interrogatione,nõ de poſitione vt. j.dicam,
Alij dicunt per tit.de confeſſ.ſed certe ille titu.loquitur de confeſſ.
eius quod eſt deciſiuum totius. ſed poſitiones fiunt de quolibet
particulari facto. Alij dicunt per hanc l.cui debet reſponderi per
* credit,*vel non credit. Sed certe hic loquitur de iuramento vni-
uerſali ſuper tota cauſa.Alij dicunt per authen.in iſto,⁊ in corpo-
re vnde ſumitur ſupra eodem vbi dicitur quod quis non exiget
probationem,quam neceſſariam non putabit. Et pro certo ſi alio
d quo iure poſitio[d] eſt inducta,eſt inducta per iſtam authen. Et do-
18 ctores noſtri dicunt†magis proprie, quod eſt inducta ex conſuetu
dine per rationem huius authen.probatur hoc de lit. conteſt.c.j.⁊
de confeſſis.c.j.lib.vj.de teſtib.c.preſentium.eo.lib.¶Iuxta predi-
19 cta quero, in quo differt poſitio † ab interrogatione? Reſpondeo,
iſte qui interrogat nihil ponit affirmando, vel negando,ſed ſolum
interrogat,ſed ille qui ponit cõfitetur vel negat illud quod ponit.
e Quero, Quid eſt poſitio,[e] Spec.ponit ſuas diffinitiones,
Domi.Cy.ponit hic quoq; ſuas diffinitiones, de
20 quo multum non curo,ſed breuiter dic.Poſitio† eſt alicuius parti
cularis rei ad cauſam pertinentis aſſertio. Quare dico particula-
ris? ad differẽtiã libelli,⁊ cõteſtationis litis ⁊ iuramenti de calũnia,
in quibus ſit quedã aſſertio vniuerſalis rei,ad totã cauſam.Qua-
re dico aſſertio? Ad differentiã vtriuſq; interrogationis,vbi qui in
21 terrogat nõ aſſerit.Quero rationem ⁊ intro gl.ex quib.†cauſis po-
ſitionibus non ſit reſpondendum. Gl.hic examinat quinque cau-
ſas,⁊ ego examinabo vobis ſex.Quandoq; allegatur incertitudo,
quandoq; impertinentia,quandoque eſt contrarietas, quandoq;
eſt iuris,quandoq; negatiua,addo ſextum,quandoq; eſt crimino-
ſa.¶Examinemus iſta,⁊ erit examinata materia,⁊ gl.noſtra. Di-
22 co primo,†quandoq; allegatur incertitudo,quandoq; opponitur,
⁊ hoc dupliciter.Quandoque eſt incertitudo,reſpectu reſponden-
tis,quandoq; reſpectu ponentis. Primo caſu,pone exemplũ,po-
nitur ꝙ Titius eſt mortuus, ego contra quem ponitur reſpõdeo,
neſcio.De hoc dicit gl.poſſum reſpõdere dubito.arg.ff.de petitio.
heredi.l.ſi debitor.de excep.l.ſi quidem.de iureiuran.l.iuſiurãdum
⁊ ad pecunias.in princ.Quidam tamen dicunt quod cum reſpon-
f ſio fiat per credit,vel non credit,vt in hoc §.ꝙ poteſt cogi[f] ſtatim
reſpondere,⁊ tunc dat conſilium ꝙ reſpondeat, premiſſa negatio-
g ne,vt in ea habetis. ¶Sed pro eius declaratione[g] quero,an†iudex
23 debeat dare ei qui dubitat terminum ad deliberandum? Reſpon.
Aut interrogatur de facto proprio ⁊ longinquo, ⁊ debet dari ter-
minus ad deliberãdũ,q̃ memoria hominis eſt labilis vt l.peregr.
in princip.de acqui.poſſeſ.⁊ l.hac conſultiſſima.§.at cum humana.
j.qui teſt.face.poſ.⁊ s.de vete. iure.enuclean.l.ij.ibi,omnium habe-
re memoriam, ⁊c. ſed ſi eſt de facto proprio de recenti, tunc ſi qui-
dem erat negotium valde implicitum debet dari terminus ad deli
berandum.argu.l.penult.ff.de confeſſis.⁊ l.emptor.§. Lucius.ff.de
pactis.Si non erat implicitum, non debet dari terminus ad deli-
berandum,vt l.quanquã.ff.ad Velleia. Si vero poſitio cõtinet fa-

ctum alienum,⁊ in hoc eſt dubium,nam gl.j.ſecundum quoſdam,
videtur dicere quod non debet ei reſponderi,vt l.Marcel.§.j.ff.re
h rum amota.Sed certe ibi loquitur de iuraměto veritatis[h],hic lo-
quitur de iuramento credulitatis.Dicendū eſt ergo, quod debet
reſponderi,tamē ſi dubitat,debet dari terminus ad deliberandū,
⁊ ſic recte poteſt dici,dubito,vt in hac glo.in princi.ſui tractatus,
24 de poſitionibus.¶ †Quandoqꝫ incertitudo emanat ex ipſa poſi-
tione,ſiue reſpectu ponentis,tunc ei non debet reſpōderi,vt ff.de
interrog.act.l.de etate.§.nihil.arg.ff.de confeſ.l.certum.in princi.
vide Gl.tuam,que iſta tangit,ſi bene aduertas.¶ Op.ſecūdo qđ
i non ſit reſpondendū ratione impertinentie.[i]Et hic debes aduerte
25 re ꝙ quedam†eſt poſitio impertinētis,vt ſi peto a te centū,⁊ pono
ꝙ Rex Francie eſt in Francia,non debes reſpondere, vt l.ſi quis
libertatem.in fi.de pet.here.⁊ l.ſi duo patroni.§.Julianus.ff.de iu
reiu.⁊ aliis legibus allegatis in gl.¶ Quāqꝫ eſt poſitio impertinēs
neceſſario,ſed pertinens preſumptione,vt ſi pono ꝙ fui dñs,nam
non ſequitur neceſſario:ergo hodie ſum dominus,eſt tamen pre-
ſumptio,vt l.ſiue poſſidetis.j.de proba.tunc admitteretur iſta po
k ſitio.Quāqꝫ eſt impertinens per ſe,[k]ſed coniuncta cum alia eſt per
tinens.Exemplum.peto a te cētum.pono quod Titius eſt publi
cus notarius.Item quod de hoc fuit rogatus,certe per ſe,qđ Ti
tius ſit notarius,nihil ad cauſam,ſed iuncta cū alia ſic,⁊ ideo ad-
mitteretur hec poſitio,vt in tex.authen.in iſto,vide gl.¶ Op.ter-
26 tio,quod†non eſt reſpondendum ratione contrarietatis, hoc pōt
eſſe duobus modis.Uno modo quod ponens eſt ſibi contrarius,
tunc debet repelli,nec reſponderi,vt j.de fur.l.j.quando appellan-
dum ſit.l.ij.§.ſed ſi alius.Quandoqꝫ ponens non eſt contrarius ſi
bi,ſed ſi reſpondetur poſitionibus,poſſet reſpondens in cōtrarie
tatem incidere,hoc eſt verū quando vna poſitio dependet ab alia.
Exemplum.pono quod Titius fecit teſtamentum,tu negas.Itē
qđ me heredem inſtituit.Certe iſta pendet ex prima,ideo non de-
bes huic reſpondere,qꝛ ſi hanc cōfitearis,eſſes prime reſponſioni
contrarius,vnde poteſt dici,non eſt reſpondendū,qꝛ pendet a pri
ma negata,⁊ hoc vult dicere gl.tua.¶ Juxta hoc querit gl.in fin.
27 an eidem†poſitioni ſit ſepius reſpōdendum? Et dicit quod non,
niſi ex cauſa,vt puta.apertis teſtibus pars informatur de verita-
te eius,quod prius ignorabat.Pro hoc induco.l.optimam.ff.de
* dam.infect.l.qui bona.§.ſi quis ſtipulaturus,vide gl.tuā.* ¶ Se-
28 quitur in glo.quando poſitio †eſt de facto alieno.Hoc examinaui
tibi circa princi.ſcilicet quando opponitur de incertitudine,ideo
29 plus non dico.¶ Op.quarto quod eſt poſitio iuris.¶ † Quero
vtrum ei ſit reſpondendū? Gl.que eſt hic,arguit pro,⁊ contra.Tu
l dicas.quoddam eſt ius diſpoſitiuum[l],quoddam eſt ius diſponēs.
Jus diſponens.eſt lex.ſeu ſtatutum,⁊ iſto caſu,dic,aut poſitio eſt
iuris communis,⁊ non debet ei reſponderi,⁊ ſi reſponderetur ali-
ter quam ius diceret,non valeret,vt l.ornamentorum.ff.de au.⁊ ar
gen.le.⁊ ibi no.de interrog.act.l.confeſſionibus,⁊ ꝙ habuiſtis.no.
j.de confeſ.l.j.facit j.quando prouo.non eſt neceſ.l.ij.equiparando
confeſſionem.⁊ ſententiam.Ad idem,qꝛ ius certū eſt, vt l.ij.de iur.
⁊ fac.ign.ergo,⁊c.Si vero poſitio eſt iuris municipalis,tunc ſi qui
dem eſt alterius ciuitatis quam eius,in qua lis eſt,exemplū.Flo-
rentie eſt ſtatutum quod minor.xviij.annis non poſſit facere teſta
mentum.Certe huic debet reſponderi,qꝛ debet probari, vt habui
ſtis no.in l.preſcriptiones.C.ſi contra ius vel vtili.pub.⁊ de conſti,
ci.lib.vj.Si vero iuris municipalis eiuſdem ciuitatis,tunc ſi qui-
dem eſt ius non ſcriptum,vt conſuetudo,deberet huic reſpōderi,
30 qꝛ iſta ſunt probabilia,ergo ponibilia,quia † ad hoc ſit poſitio,vt
pars a probatione releuetur,vt in aut.in iſto.Sed ſi eſſet ius ſcri-
ptum.tunc huic poſitioni non debet reſponderi,eadem rōne,qua
nec poſitioni iuris.per allegata iura.Quoddam eſt ius diſpoſiti-
uum,vt obligatio,⁊ actio,ſeruitutes, ⁊ ſimilia iura, tunc ſi de tali
iure fiat poſitio,erit reſpondendum,vt l.ſi.de iurein.⁊ l.quidam in
iure.ſi.de do.Ita debetis intelligere hanc gl.ibi idem dicūt ſi que
31 ſtio eſt iuris,⁊c.¶ Opp,quinto,qđ eſt negatiua, †an negatiue po-
ſitioni ſit reſpondendum.Gloſſ.hic dubitat,videtur quod non,qꝛ
m non poteſt probari,ergo nec poni[m].Breuiter tex.habemus hodie
extra de confeſ.c.j.lib.vj.quod poſitioni negatiue debet reſpōderi,
non obſtante qđ non pōt probari , qꝛ hoc non eſt verum ſemper.
Preterea.licet non poſſit probari per teſtes.poteſt probari p cō-
n feſſionem[n],ideo poteſt poni ⁊ eadem ratione reſponderi.vide glo.
32 ¶ Op.ſexto,ꝙ eſt criminoſa,†⁊ iſtud dictū eſt magis cano.extra
de elec.c.dudū,⁊ c.bone,⁊ qđ ibi no.nō enim debet quis detegere
turpitudinem ſuam,vt l.tranſactio.C.de tranſactio.Pro hoc vide
tur glo.iuncto tex.in l.qui iuraſſe.§.ſi pater.ff.de iureiur.⁊ l.ſi a te.
in prin.de excep.rei iudi.In contrarium videtur text.in l.quoties.
§.pretor.ff.de noxa,vbi quis cogitur reſpondere an poſſideat,vel
dolo deſierit poſſidere.Et idem videtur mihi quod ponat tex.in l.
qui petitorio.ff.de rei ven.Item qꝛ in cauſis criminalibus,defer-
tur iuramentum,vt l.iij.circa princ.ff.de iureiuran. Ad idem.ff.de
o offi.aſſeſ.[o]l.j.in glo.ſuper verbo poſtulationibus.Breuiter, Spec.
videtur tāgere,vt recitat in tit.depoſiti.§.vij.verſi.xix.⁊ allegat ſua
iura canonica.Breuiter dico ſic.Quandoque per poſitionem cri-
p minoſam[p] detegitur a lege quem eſſe detentorem rerum ad alium
pertinentium,vel eſſe alterius debitorem,⁊ tunc cogitur reſponde
re,vt d.l.quoties.§.pretor.⁊ l.qui petitorie.niſi per hoc retractare-
tur,quod ſemel deciſum eſt,vt l.qui iuraſſe.§.ſi pater.⁊ ibi gl.de iu-
reiuran.⁊ l.ſi a te.in prin.⁊ quod ibi not.de except.rei iud.⁊ de hoc
dixi vobis.ff.de his quib.vt indig.l.ſi.in queſt.illa,an quis cogatur
reſpondere,an aſſumpſerit tacitam fidem a teſtatore de reſtituēdo
non capaci.Probatur in l.non intelligitur.§.tacite.ff. de iur. fiſci.⁊
ibi eſt gloſſella.vbi dicitur quod per confeſſionē tacitā partis dete-
gitur fideicommiſſum.Quandoque per poſitionem delictum hoc
non detegitur,ſed ſolum perſona repellitur , ⁊ tunc non debet reſ-
ponderi huic poſitioni criminoſe.Ita intelligo dictum Canoniſta
rum,vt no.in d.c.dudum.⁊ in d.verſi.xix.⁊ ſecundum hoc gloſ. que
eſt in l.j.ff.de offi.aſſeſ.non bene dicit vſquequaque.¶ Quero,vtrū
33 †in criminalibus*,debeat reſponderi poſitionibus. Hoc non tan-
* gunt doct.⁊ alias plenius dixi. Dic breuiter. quod non debet re-
ſponderi poſitionibus criminalibus,per credit.vel non credit.Ra
tio,quia non releuat. Caſus eſt in l. inter omnes.ff.de fur. ⁊ de cri-
mi.expi.heredi.l.ſi.Inſtitu.de oblig.que ex delic.naſcun.§.placuit.
ſed de veritate bene debet,⁊ poteſt reſponderi,vt d.l.iij.in prin. dē
iureiur.⁊ l.Marcellus.§.j.rerum amo.⁊ quaſi per totum ti.ff. Iſtā
* materiam*ita intelligo.Eſſet etiam videndum,que eſt pena nolen
tis reſpondere poſitioni,videbitis tex.j.eo.§.quod ſi actor.

ADDITIONES.

a ALEX. ¶ Conuenit.Uide tamen Bart. in l.admonendi.ff.de iu-
reiu.⁊ in l.j.ff.de interrogat.act.adde Bar.in l.is pōt. de acqui.her.
* CLAV. DE SEISS. ¶ Poſitionum.de iſta materia aliqua po
nit Bal. in c.duobus ij.de elect.
b P. PAV. P. ¶ Poſitionū.Circa iſtam materiam poſitionum no-
ta quod licet contumax in non reſpondendo habeatur pro confeſ
ſo iuxta cap.ij.de confeſ.in vj.tamen poſſet comparendo declarare
iuriſdictionem iudici. Ita Bal.in c.fin.extra de fur.ca. quod limita
vbi eſſet omnino non ſuus iudex,quia per contumaciam non pro-
rogatur iuriſdictio. Bald.in c.j.§.ſacramentum.de conſue.recti feu
di in.l.j.C.vbi de cri.agi opor.in d.c.ſi.ſecus quādo eſſet ſuus iudex
declinabilis tantum.ſecundū Bal.in l.ſi qui ex conſenſu.C.de epiſ.
aud.Imo.⁊ do.in ca.preterea extra de dila.Item not.ꝙ vbi actor
⁊ reus ſunt ambo contumaces tunc neuter eorū habetur pro con-
feſſo.ita Angel.in l.ſi non fuerit.ff.de iniur. Item vide de materia
late eundem Bart.in repetitione l.vbicunqꝫ.poſt medium ff.de in-
terrog.act.Item not.quod vbi aliquis potuiſſet ſe citaſſe ſine tem
pore,contumax in reſpondendo nō habetur pro confeſſo. Fuit ſin
gulare dictum Bald.in l.j.C.ſi plures vna ſenten. quod exclamat
Crem.ſingu.iij.de materia autem interrogatoriorum , ⁊ ꝙ aliquid
ſint quam poſitiones vide ad Bartol.multa in rub.ff.de interrog.
act.Item an omnibus poſitionibus regulariter ſit reſpōdendum,
niſi eſſent notorie impertinentes,vel tales quibus de iure non eſ-
ſet reſpondendum,vide Cur.conſil.lxx.item quod poſſit reſponde-
ri poſitionibus.hoc modo reſpondet quod non credit,vt ponitur.
Uide Spe.in titu.de poſitio.§.vij.verſi vndecimo conſiderandum.
Item quod reſpōſio facta poſitionibus,ō debeat taliter interpreta
ri,ne reſpondens ſit contrarius,vide Alex.conſil.xliiij.incip.viſo ⁊
diſcuſſo.in ij.volu.Et de modo ſaluandi poſitiones, ne ſint contra-
rie,vide not,Jaſ.poſt Alex.⁊ alios in l.j.in prin.in iiij.ſaluatione.ff.
ne quis eum qui,Item nonnulla dicta in materia quomodo fien-
de ſint poſitiones,⁊ qualiter cōpellatur quis reſpondere.vide per
Bart.in trac.de ord.iud. Item quod reſpondens poſitioni con-
tendo aliquid ex contentis in ea poſtea in ceteris dicatur negaſſe,
qualitatem in ea inſtantia vide Alex.conſil.xiij.vol.j. Item de iure
Digeſtorum an teneatur reſpōdere quis poſitionibus.vide Bar.
in l.j.§.ex reſcripto.ff.de ven.inſpi.per illum text. Item adde quod
ſi diu diſputaretur an poſitiones eſſent admittende, ⁊ an eis eſſet
reſpondendum,nunquam curreret tempus ſtatutum alteri parti
ad probandum,vide Cur.in l.j.C.eo. Alex.in ſimili conſi.cccc.xxix.
in iij.vol.in princ.⁊ ad fin.Item circa materiam poſitionum habes
tractatum Jacobi de Are.Item quando danda ſit dilatio ad de-
liberate reſpondendum poſitionibus quando conſiſtunt in facto
proprio ſiue alieno.vide Aret.in l.cum falſum.de acqui.hered.An
autem ille qui primo eligit viam capitulorum ad probandum poſ-
ſit ſuper eo facere poſitionem. Spec.in tit.de poſi.in §.iiij.verſi.ſed
quid ſi altera,tenet quod ſic.In contrarium facit quod dicit Saly.
in l.ſi quis iuſiurandum.in fi.C.de reb.cre.arguendo a delatione iu
ramenti appoſiti,vt arguit Barto.in l.in contractibus.§.illo.C.de
non nu.pecu.Pro prima opi.eſt gl.ordina.in c.preſentium.in verſ.
predicta.de teſtib.in vj.⁊ ibi vide Joan.And.in nouel.
c ALEX. ¶ Introducta poſitio. In quo differant poſitiones ab
interrogationibus vide ſpe.in ti.de poſi.in verſi.hic dicamus,qua-
liter fieri debeat,vide in §.quinto ſupereſt,⁊c.

* CLAVD. DE SEISS. ¶Credit Quid autem ſi pꝛimo reſpondit per verbum credit,an poſſit poſtea reſpōdere per verbum non credit,vel econtra,vide per Alex.in l.de tutela.ſ.de in integ.reſtit.minoꝛ.⁊ in l.qui bona.§.ſi quis ſtipulatus.ff.de damno infect.

d ALEX. ¶Iure poſitio. Et quando ſint fiende poſitiones, vide late per Spec.in tit.depoſi.in verſi.quarto quero.

e ALEX.¶Quid eſt poſitio.An autem poſitiones poſſint fieri ante lit.conte.tex.quod ſic in c.vnico.de lit.conte.⁊ no.Bart.in l.j.de lit.conteſt.licet videatur contra,qꝛ ſuccedunt in locū pꝛobationū.ꝙ no.⁊ adde tex.in c.dudum.de elect.⁊ aduerte,qꝛ illa iura nōn arctant partē ad reſpondendū illis,videri meo debet,reſpōderi.Tu vide gl.in c.j.⁊ ij.de cōfeſ.in vj.⁊ ꝑ Spe.in ti.de poſiti.§.iiij.in pꝛin.⁊ no.quod poſitio non dicitur pꝛiuſquam ſit pꝛoducta ⁊ admiſſa per iudicem,ſm Bal.in l.generaliter.§.j.de re.credi.⁊ ibi vide per eum.no.differentiam inter poſitionem ⁊ copulam ⁊ articulū,quaz etiam dixi poſt Bar.in l.nōn fatetur.ff.de confeſ.ad fi.⁊ vide etiā,an ſuper expenſis emanantibus ante litis conteſt.poſſit fieri poſitio,vide Spec.in ti.depoſiti.§.j.verſi.j.

f ALEX.¶Quod poteſt cogi.Notat etiam Imo.in c.ex parte.de reſcri.per tex.ibi,dolo vel negligentia.quod poſitio,vel articulus,poſſunt foꝛmari alternatiue,ſeu cum diſiunctione.Ad idē de reſt,in integ.c.conſtitutus.de pꝛeſcr.c.audien.ꝙ eſt verum,ſm eū,quādo ſit de alieno facto in quo eſt pꝛobabilis ignoꝛātia.l.fi.ff.ꝓ ſuo,⁊ l.ij.ff.de iuris ⁊ facti ignoꝛantia.c.ab excommunicato.⁊ ibi no.de reſcri.⁊ poteſt etiam notari ſecundum dominuz Ant.ibi ꝙ quādo in vna poſitione pars alternatiue concludit ad intentionem articulantis vel ponentis,tunc admittitur articulus vel poſitio alternatiua.Facit ꝙ habetur in l.qꝺ ſi dubitetur.ff.de acq.hered.⁊ in l.Gallus.§.ſi eius.ff.de lib.⁊ poſth.⁊ ibi Bart.ita videtur ſequutus Imo.in d.c.ex parte.vide Inn.in c.cū Bertoldus.de re iu.⁊ Bal.in l.age.de tran.⁊ in l.edita.de eden.ver.quid ſi dicamur.Facit etiā ꝙ de libello alternatiuo,⁊ de poſitione alternatiua dicitur ꝑ Bal.in l.ij.C.de ſen.que ſine cer.quanti.Quid in poſitione negatiua,an debeat reſponderi?Guid.de Suza.hic qꝺ ſic in auth.pꝛincipales.ſ.eo.qꝛ poteſt per confeſſionem pꝛobari.l.j.§.fi.ff.de interroga.act.no.Bal.in ru.C.de pꝛoba.⁊ hic in fi.⁊ ideo dicit ipſe in l.nō nudis.ĩ.de pꝛoba.qꝺ poſitioni negatiue quod quis nō eſt filius tuus,reſpondendum eſt,vt per Bar.hic,⁊ poſitioni ſine tempoꝛe non reſpondetur.Bal.in l.j.in fi.ſi plu.vna ſenten.

g ALEX.¶Pꝛo eius declaratione.Adde in materia quid ſi ſtatutum dicit,⁊ fingat bannitum contumacem haberi pꝛo cōfeſſo,vel non reſpondentez poſitionibus haberi pꝛo confeſſo,an talis ficta confeſſio poſſit reuocari?iuxta materiam l.erroꝛ.ſ.de iur.⁊ fac.ig.⁊ l.non fatetur.de confeſ.que glo.eſt peregrina in l.quoniam.ff.de his qui no.infa. quam alleg.Io.and.⁊ Ant.de Bu.ad hoc in fi.de confeſ.vide que no.Bal.in l.ſicut.C.de repud.here.⁊ ꝙ no.Mod.in l.fin.alias eſt ſi creditoꝛ.§.iuſſus de appel.⁊ tenet Io.and.in tit.de poſitio.§.ergo.vide quod dixi in l.abſentē.de penis,⁊ ſentit expꝛeſſe Bald.in l.iubemus.§.ſane.⁊ latius in l.erroꝛ.de iur.⁊ fact.ignoꝛan.⁊ in l.ita demum.de pꝛocur.⁊ per Imol.in dicto §.iuſſus.⁊ quod dicit hic Bartol.ſentit Bald.in l.magnam.ĩ.de contrahen.⁊ commit.ſtipul.

h ALEX.¶Veritatis.Vide omnino glo.in c.pꝛeſentium.de teſt.lib.vj.gloſſ.⁊ Barto.⁊ Bald.in l.ſi quidem.de except.⁊ glo.in c.ij.de confeſ.in vj.

i ALEX.¶Ratione impertinentie.Vide Bald.hic,⁊ que dicatur poſitio impertinens,vide Bart.⁊ Bald.in l.cum virum.in pꝛinci.de fideicommiſſ.⁊ ibi etiam dicit poteſt fieri poſitio.de iure pꝛeſumpto,⁊ vide etiam Bar.⁊ Cy.in l.ſiue poſſidetis.in fi.⁊ ibi Bal.ĩ.de pꝛobation.

* CLAV. DE SEIS.¶Vide gl.tuam.Et vide Bar.in repe.l.vbicunqꝫ.ff.de interrog.act.⁊ Spec.in tit.depoſit.§.vj.⁊ §.vij.in pꝛin.Bal.⁊ Sali.l.fin.§.in refutatoꝛijs.ĩ.de appellatio.⁊ quod no.gloſ.⁊ Barto,⁊ doc.in l.ſi a te.in pꝛin.ff.de excep.rei iudic.

k ALEX.¶Impertinens per ſe.Et adde qꝺ ſi ſtatutum dicit, qꝺ poſitioni debeat reſponderi,⁊ ſi ſit impertinens,habeatur pꝛo nō reſponſo ⁊ qꝺ in fine examinetur,que ſunt pertinētes,per tale ſtatutum non debet quis cogi reſpondere poſitionib.notoꝛie impertinentib.qꝛ ſtatutum videtur loqui de poſitionibus in quibus poteſt cadere examinatio,an ſint impertinentes quod non eſt in notoꝛijs.c.ad noſtram.el ij.de iureiu.Ad hoc bene facit tex.in l.dies cautioni.§.pen.de dam.infe.⁊ quod no.ibi Bar.in fi.illius §.⁊ hoc ibi vult Imol.qꝛ ibi non adaptantur verba legis,nec eius diſpoſitio.l.ita autem.in pꝛin.ff.de adminiſt.tut.⁊ per alia iura,⁊ l.ꝙ conſtitutum de teſt.mil.cap.indemnitatib.§.penul.de electi.in vj.⁊ ita dicit ipſe,quod no.

ALEX.¶Ius diſpoſitiuū.Quid de huiuſmodi quotidiana diſputatione.Dicas ꝙ res ſtetit abſqꝫ eo,qꝺ ſi fuerit factū,an ſit affirmatiua,vel negatiua,⁊ dic ꝙ eſt negatiua,eo qꝛ onus pꝛobandi non incūbit pꝛoponenti,lꝫ aduocati cōmuniter hanc reputent affirmatiuam.Idem in iſta dico,qꝺ tu es maioꝛ,tu dicis, dico qꝺ non ſum minoꝛ.nā ille dicitur affirmare,cui imponit onus pꝛobandi,⁊ no.in l.de etate.de mino.non attenta cautela verboꝝ,vt not.in Cle.literas de reſcr.Rebus eñ,⁊ non verbis,⁊c.Ita dicit Bal.in c.j.int.pꝛincip.de controuer.in.do.⁊ vaſal.de inueſtitura.Adde gloſſ.in l.fin.de exceptio.⁊ Bald.hic,⁊ in l.actoꝛ.de pꝛobatio.

m ALEX. ¶Ergo nec poni.Adde etiam quod nō requiritur quod poſitio ſit neceſſario concludens,ſed ſufficit quod adminiculetur,ſecundum Petr.⁊ Bald.in l.ſiue poſſidetis.de pꝛoba.⁊ Bald.in l.eam.C.de fideicommiſſ.

n ALEX. ¶Per confeſſionem. Vide Bald. hic in lect.antiqua.⁊ Bar.in l.ij.de pꝛoba.vtrum admittitur articulus negatiuus,ſicut poſitio.alleg.Spe.de teſt.§.nunc videndum.ver.hoc quoque,⁊ dicit. Aut articulus eſt coarctatus loco, ⁊ tempoꝛe. Vide Bal.in l.cum te minoꝛem.ĩ.de pꝛoba.ad cognoſcendum poſitionem negatiuam non eſſe inſpicienda verba, an negatiue, ⁊c. ſed effectus verboꝛum.Et dicit etiam vnum pulchꝛum dictum, vt videbitis. De hoc vide l.inter ſtipulantem.in fin.pꝛincip.de verb.oblig.⁊ ibi dixi.

o ¶De offi.aſſeſ.Vide Bart.in l.fi.ff.de his quib.vt indig. latius in l.Marcel.ff.rerum amo.⁊ de iur.fiſ.l.non intelligitur.§.tacite quod in criminalib.non reſpondetur poſitioni.⁊ cōtumax non habetur pꝛo confeſſo licet Bal.teneat contrariū in l.j.C.quomodo,⁊ quando iud.⁊ in l.cōſtitute.C.de pena iud.qui male iudi.⁊ late per Bal.in l.qui accuſare.ĩ.qui accuſa.non poſ.⁊ quod poſitioni criminoſe non ſit reſpondendum,vt hic per Bar. Adde.Bar.in l.qui iuraſſe.ff.de iureiur.qui limitatur niſi reſpondens pꝛimo confiteatur ſe de crimine diffamari,nā tunc tenetur poſitioni criminoſe reſpondere.Ita not.do.in c.dudum.el ij.de electione,⁊ ibi Inn.quod ſicut poſitioni criminoſe non eſt reſpondendum,ita nec illi, per quam peruenitur ad illud arg.l.ij.ff.de iuriſ.omn.iud. Alias limitationes ad regulam pꝛedictā vide in l.Marcellus.§.j.ff. rerum amota.Et adde ꝙ poſitioni,quā fecit actoꝛ de iure rei, non de iure ſui,reus non tenetur reſpondere,ſecundū Bal.in l.cogi in pꝛinc.C.de peti.here.allegat Spec.in tit.de teſti.§.nunc vero.verſicu.item agens. Item dicit Bald.in l.filium.j.famil.erciſcun. quod legatarius non tenetur reſpondere poſitioni facte per heredem,qua continetur quod heres eſt ſoluendo,qꝛ non conficit inuentarium,dicit tamen,quod iudex ex officio poterit interrogare. ¶Adde an poſitioni criminoſe ſit reſpondendum,vide Bart.conſi.ccij.⁊ aliquos,quibus poſitionibus non ſit reſpondendum,vide per Paulum de Caſtro hic.

p P.PAV.P. ¶Criminoſam.Bald.hic indiſtincte tenet quod non tenetur quis reſpondere poſitionibus criminoſis, ⁊ dicit quod ita pꝛacticatur.⁊ Salic.circa fin.dicit eſſe communem ſententiam,⁊ reſpondet ad leges bar.hic,⁊ in l. Marcellus.ff.rerum amo.in l.fi.ff.de his quibus,vt indig.vide Abb.in c.ij.extra de confeſ.vbi non loquitur eo modo,quo diſtinguit Bar.Item vide Iaſ.in l.j.ff.de offic.aſſeſſo.⁊ Cur.ibi,qui dicit quod opinio Bar.in l.fi.eſt noua.⁊ contraria eſt verioꝛ ⁊ communis ꝙ indiſtincte non teneatur quis reſpondere poſitioni criminoſe.Vide eundem ⁊ Modern.in l.qui iuraſſe.§.Si pater.ff.de iureiur.qui idem videntur velle,licet Curt.hic dicat quod opinio Bart.in d.l.fi.⁊ in l.Marcellus.⁊ hic,ſit verioꝛ.Sed tamen dum caſus contigiſſet in facto,non potuit eam ſuſtinere.Et eandem opi.Barto.tenuit ipſe Barto.conſi.cxciij.inci.Cecus de Spoleto.Retenta concluſione ꝙ quis non teneatur reſpondere.Limita,vt per Rom.conſil.cccxlix.incip.dum queritur.ad fin.Et cū opi.Bar.in d.l.Marcellus.⁊ in alijs locis,de quibus,ſ.tenet dom.Lanfran.in repetitione ca.quoniam contra falſam.in verbo,poſitionibus extra de pꝛoba.vide Ange.in d.l.Marcellus.

* ALEX. ¶In criminalibus.Vtrum non reſpōdens poſitioni habeatur pꝛo confeſſo,vide c.ij.de confeſſ.in vj. Adde quod tali contumaci non reſpondendo poteſt iudex denegare copiam poſitionum ſecundum Bald.in l.ij.C.ne lit.pendent.⁊ quod not. Bald.ſ.ead.l.in pꝛincip.

* CLAVD. DE SEISS. ¶Materiam. De iſto articulo vide plene per Aret.in c.qualiter ⁊ quando.ij.§.debet.de accuſat.

1 ☞Iuramentum calumnie quando, ⁊ quomodo poſſit per pꝛocuratoꝛem pꝛeſtari.⁊ num.2.3.4.5.

6 Pꝛocuratoꝛ in rem ſuam iurat de calumnia.

7 Defenſoꝛ quando poſſit iurare de calumnia.

§. Si autem

Si cauſa agitur per pꝛocuratoꝛem principalis, debet iurare de calumnia,hoc dicit.Continua,dictum eſt ſ.quando agitur per legitimū adminiſtratoꝛem, hic quando agitur per pꝛocuratoꝛem, ⁊ diuidi, quia pꝛimo loquitur de pꝛocuratoꝛe actoꝛis,ſecundo de pꝛocuratoꝛe rei.Secunda ibi,ſimilique modo. ¶Oppon.⁊ videtur quod quis poſſit agere cauſam per pꝛocuratoꝛem, vt ff.de pꝛocu.l.non ſolum.in pꝛin.Solu.fateoꝛ, ſi vult iurare de calumnia per ſe,vt hic alias ſecus.¶Oppon.ſecundo, ſecundum hoc nunquam eſſet neceſſaria

ceſſaria cautio de rato, quia ſemper conſtabit de mandato, ⁊ ſic vi-
detur obſtare ſ. de pꝛoc. l. j. Gl. hic non reſpondet clare, ſed melius
dicit ff. de pꝛocu. l. Pomponius. §. ſed ⁊ his. Nam iuramentum de
calumnia pꝛeſtatur poſt lit. conteſt. ⁊ ſic cautio de rato poteſt ha-
bere locum pꝛo his, que geruntur ante litem conteſtatam. Item
poſſet eſſe, quod iuramentum calumnie omittetur, vt videbitis in
§. ſed quia veremur. Item poteſt eſſe quod pꝛocuratoꝛ dicit ſe ha-
bere mandatum ad iurandum de calumnia, vt j. dicam. ¶ Op. ter
tio de dam. infe. l. qui bona. §. ſi alieno. Gl. magna in fine dicit quod
ibi eſt ſpeciale, vel illa coꝛrigitur per iſtã, vel ibi extra iudicium. Di
a cit gl. certe non placet[a] aliqua iſtarum. Dicunt noſtri doct. Fateoꝛ
quod pꝛocuratoꝛ debeat iurare de calumnia, vt l. contraria, non ta
men per hoc excludo, quin debeat iurare etiam pꝛincipalis vt hic.
Et hoc puto ſatis bene dictum, quia eſt caſus in c. ij. §. j. extra eod.
lib. vj. ⁊ gloſ. videtur hoc velle in authen. pꝛincipales. quam ſtatim
legam. Tu vero quantum ad legem contrariam dic melius quod
hic loquitur de iuramento calumnie, quod eſt de oꝛdine iudicij. ibi
loquitur de iuramento calumnie, hoc eſt ad pꝛobationem eius, de
quo agitur, quod poteſt pꝛeſtari per pꝛocuratoꝛem, vt ibi patet,
⁊ ibi de iſta materia dixi multum diffuſe ſatis. ¶ Quero, pꝛo de-
2 claratione materie † ⁊ l. an per pꝛocuratoꝛem poſſit dominus pꝛe-
ſtare iuramentũ calumnie. olim erant opi. deciſum eſt hodie ꝙ ſic,
in c. vlti. extra eo. lib. vj. ꝙ per pꝛocuratoꝛem poteſt iurari de calum
nia. ⁊ aduerte, quia iuramẽtum calumnie ꝙ pꝛeſtat pꝛocuratoꝛ vt
ipſe, pꝛeſtat in animam ſuam, vt vidiſtis ſ. pꝛoxi. §. iuramentum au
tem quod pꝛeſtat pꝛo domino, pꝛeſtat in animam domini, ⁊ refert
verba ad dominũ ſcilicet dominũ calumnie cauſa nõ poſtulare, ⁊c.
cum omnib. illis capitulis. Hoc pꝛobat tex. optime in d. §. ſi alieno.
2 ¶ Ex hoc ſequitur † quod ad pꝛeſtandum iuramentũ calumnie re-
quiritur ſpeciale mandatum. alias nõ poteſt iurare in animam do-
3 mini, vt ligaret eũ. Nam in generali † mandato non venit delictum,
vt l. ſi pꝛocuratoꝛ. ff. de condi. inde. Unde nõ poſſet facere pꝛocura-
toꝛ deierare dominum ex vigoꝛe generalis mãdati, ideo requiritur
ſpeciale. ¶ Et ideo puto de iure, quod non ſufficiat ſpeciale man-
datum hoc modo, ⁊ ad iurandum de calumnia, ⁊c. ſed eſt neceſſe
4 † quod dicat ad iurandum de calumnia[b] in tali cauſa, vt l. ſi quis mi
b hi bona. §. iuſſum. ff. de acqui. here. ꝙ not. per. doc. ſ. etiam per pꝛo-
curatoꝛẽ cauſam in integrum reſtitutionis agi poſſe. l. j. Ratio eſt
manifeſta, q2 ſi mandatum eſſet ſimpliciter ad iurandum de calum
nia, intelligeretur in cauſis iuſtis, ⁊ ſic dominum nõ ligaret, vt hic.
5 ¶ Quero, quid † ſi pꝛocuratoꝛ non habet ſpeciale mandatum, [c] ⁊
dominus eſt abſens ita a longinquo quod nõ poteſt habere? Ul-
tram. dant conſilium, ꝙ detur curatoꝛ bonis, tũc ille erit legitimus
adminiſtratoꝛ, ⁊ poterit iurare de calumnia. ſ. pꝛoxi. §. Mihi non
placet, ſicut tutela teſtamentaria excludit datiuam, ita eadem ra-
tione iſte, qui habet mandatum a domino, excludit curatoꝛem da-
tum a iudice. ⁊ ideo puto quod tunc pꝛocuratoꝛ admittatur ad iu
randum, ⁊ pꝛocedit iudicium. ⁊ iſte §. debet intelligi, qñ dominus
poteſt haberi de facili. Simile. ff. de iudi. l. ſi longius. ⁊ ꝙ ibi no. ali-
bi actio vtilis non cõpetit niſi facta ceſſione. hoc eſt verum, ſi ille,
qui cedit, poteſt reperiri, alias a iure conceditur, vt j. de act. ⁊ ob. l.
j. ff. de inſti. l. j. ⁊. ij. l. dãni. §. ſi. ⁊ ꝙ ibi not. ff. de dam. infec. Spe. tamen
in materia poſitionũ, vt mihi videtur, tenet pꝛecedẽtẽ opi. ¶ Re-
6 uertoꝛ ad gl. Quero, † quid in pꝛocuratoꝛe in rem ſuam? Glo. hic ⁊
in l. non ſolum. in pꝛinc. ff. de pꝛocu. tenet, ⁊ bene, ꝙ ipſe debet iura-
re de calumnia. dic, vt in eis. ¶ Quero, ⁊ reuoco in dubiũ, quid de
7 defenſoꝛe, † an debeat de calumnia iurare? Reſpondet gl. hic diſtin-
guendo, vt in l. non ſolũ. ff. de pꝛocu. Tu dic latius, Quandoqꝫ de-
fenſoꝛ interuenit animo nouandi, ⁊ tunc non eſt dubium quod ipſe
iurabit, tãquam pꝛocuratoꝛ in rem ſuam, vt dictum eſt. Facit. ff. de
noua. l. delegare. Quandoque non interceſſit animo nouandi, tunc
ſi quidem interceſſit animo repetendi, tunc pꝛocedit diſtinctio glo.
ſcilicet. Aut conuenitur ex obligatione pꝛopꝛia, ⁊ iurat de calum-
nia, aut ex pꝛomiſſione domini, ⁊ dominus ipſe debet iurare, vt
hic. Si vero interceſſit animo non repetendi, tunc ipſe debet iura-
re, arg. l. ſolutionem. ff. de ſolutio. ⁊ l. ſoluendo. de nego. geſt. Ita de-
betis intelligere hanc materiam.

ADDITIONES.

a ALEX. ¶ Non placet. Fallit tamen in cauſa damni infecti in qua
ſufficit ſolum pꝛocuratoꝛem iurare. Ita tenet Imo. in l. qui bona.
§. Sabini. ff. de damn. infect. Adde etiam Bartol. in l. non ſolum. in
pꝛinc. ff. de pꝛocu.
b ALEX. ¶ Iurandum de calumnia. Bartol. videtur tenere con-
trarium in dicto §. ſi alieno. * IO. FR. RV. ADDE quod iſtam
contrarietatem ſoluit Matheſi. ſingu. ſuo. cl. incip. no. quod ſi do-
minus franc. videlicet quod Barto. hic loquitur de rigoꝛe iuris ibi
vero ſecundum communem obſeruantiam litigantium que eſt in
oppoſitum, a qua communi pꝛactica non eſt recedendum, de quo
vide. Alex. in d. §. ſi alieno.

c ALEX. ¶ Speciale mandatum. Et hoc dictum no. ad plura alia
iuramenta extendit Bar. in l. qui bona. §. ſi alieno ff. de damno in-
fec. ſed contra eũ tenet hic Bal. in §. ſed q2. in pꝛinc. quod non valet
conſuetudo, ꝙ etiã parte non petente iſtud iuramentum non pꝛe-
ſtet, vt refert Alex. in l. de pupillo. §. qui opus. ff. de oper. nou. nun. ⁊
ibi etiam refert, quid ſi minus legitime eſt pꝛeſtitum. ⁊ vide Imol.
in l. qui bona. §. ſi alieno. ff. de dam. infec. ⁊ ſcias quod etiam in cau-
ſis ſummarijs pꝛeſtatur iuramentum, vt in cle. ſepe. de ver. ſig. ⁊ no.
Bar. ſ. ea. l. §. ſi autem. ⁊ dixi. ſ. eo. l. j. vbi vide. ¶ Adde quod non
valet conſuetudo quod iſtud iuramentum nõ pꝛeſtetur, vt extra de
fideiuſ. c. conſtitutus. c. pꝛeſentium. ⁊ tamen valet conſuetudo, ꝙ ſo
lum tempoꝛe ſententie exigatur, ſecundum Ioan. An. in addit. ad
Spec. eo. titu. §. ſequitur. verſi. quid de cauſa appellationis. ⁊ refert
Piſa. ita tenere. ⁊ Hoſt. dicit quod ita ſeruabatur Mediolani, tem
poꝛe quo ibi aſſeſſoꝛ fuit. de quo vide Abba. in c. ceterum. extra eo.

AVTHENT.

PRincipales. Iſta aut. ponit quedam, que
ponuntur in hac l. licet addat
quedam, ⁊ inter cetera addit vnum capitulũ iuramenti,
ſcilicet quod nihil pꝛomitteret, vt falſa ſentẽtia detur. ⁊
addit etiam vnum aliũ caſum. ¶ Quero, que ſint iſte perſone, ad
quas negotium tranſit. Dicit glo. ad heredem. Item ad pꝛocura-
toꝛem, ⁊ ſic tenet iſta gloſſ. quod pꝛocuratoꝛ teneatur iurare de ca-
lumnia. ⁊ vide eam. Caſus eſt hodie, ꝙ pꝛocuratoꝛ debet iurare. ex
tra eod. ca. ij. §. j. lib. vj. Authen. dixi. ſ. pꝛoximo. §. Iſtud vltimum ſi
non vult reſpõdere, qualiter punitur, dicã j. eadẽ l. §. ꝙ ſi actoꝛ, ⁊c.
1 ☞ Coꝛam arbitris iuratur de calumnia.
2 Iuramentum calumnie poteſt tacite omitti.
3 Iuramentum calumnie, ſi petitur, ⁊ nõ pꝛeſtatur, reddit pꝛoceſ-
ſum nullum.
4 Clerici quando debeant iurare de calumnia.
5 Princeps poteſt remittere iuramentum calumnie per reſcriptum.

§. Sed quia veremur. Sacramẽtũ calũnie,
nõ põt remitti a par
tibus. h. d. Uel aliter, Iis que ad vtilitatẽ publicã ſunt inducta, nõ
poteſt cum conſenſu partium renunciari. h. d. Nota ꝙ dixi in ſum-
1 mario. ¶ Nota quod coꝛam † arbitris debet iurari de calumnia, ſi-
cut coꝛam iudice. ¶ Circa hanc legem quero vtrum iuramentum
2 calumnie poſſit tacite omitti. In gl. ſunt opi. hodie † eſt caſus extra
de iuramento calumnie. c. j. §. j. li. vj. ꝙ ſi tacite omittatur, non vitia
3 tur pꝛoceſſus. Ex hoc † ſequitur, quod ſi a parte petitur, ⁊ non pꝛe-
ſtetur, ꝙ pꝛoceſſus eſſet nullus, vt hic, ⁊ in hoc §. ¶ Quero, vtrum
remittatur parẽti, ⁊ patrono? Dixi ſ. eo. l. j. in pꝛin. ¶ Quero, vtrũ
4 clerici † debeant iurare? Gl. in hoc multum ſe inuoluit. De hoc ha-
bemus text. eod. titu. in antiquis per totum, de iuramen. calumn. ⁊
5 ca. j. §. fin. lib. vj. ¶ Quero † vtrum pꝛinceps poſſit remittere hoc
ſacramentum per reſcriptum? Certe ſic. ſi dicit, non obſtante l.
1 ☞ Calumnie iuramentum a quibus eſt pꝛeſtandum. num. 1. 2. 3. 4.

a **§. Hoc** etiam.[a] Qui admittitur cum cautione de rato, non
poterit in cauſa pꝛocedere, niſi per pꝛincipalem de
calumnia ſit iuratum. h. d. ¶ Op. ꝙ pꝛocuratoꝛ, qui nullum man-
b datum offert omnino repellitur,[b] vt ſ. de pꝛoc. l. j. Sol. Hic pꝛotulit
ſe nõ pꝛobauit perfecte. Hoc vult dicere quedam gl. paruula, que
1 eſt hic ſuper verbo pꝛolato. Ex hoc † apparet ꝙ iſte §. nõ loquitur
in perſona coniuncta, que agit pꝛo perſona cõiuncta. Nã ille cum
ad hoc habeat legitimã perſonã, vel adminiſtrationem, admittere
tur ad iurandum, vt ſ. in. §. ꝙ obſeruari. ¶ Quero quomodo intel
2 ligatur in hoc ꝙ debet iurare vniuerſitas, † vel maioꝛ pars. Dicit
gl. ⁊ bene, ꝙ debent iurare illi, qui regunt vniuerſitatem, vel maioꝛ
pars eoꝛũ. Inconueniens enim eſſe, quod ſi quis haberet litigium
3 cum iſta ciuitate ꝙ omnes deberent iurare. ¶ Item, † vtrum ſyn-
c dicus[c] poſſit iurare de calumnia? Certe ſic, quia habet adminiſtra-
tionem legitimam, modo non dubitetur an ſit ſyndicus vel non.
d ¶ Querit gl. quid in Abbate,[d] an † iuret de calumnia? Certe gloſ.
4 dicit ꝙ ſic. Et dic vt in ea. De iſto ſyndico qualiter debet iurare, ⁊
reſpõdere poſitionib. habes plene in c. pꝛeſentiũ. extra de teſti. li. vj.

ADDITIONES.

a AND. BARB. ¶ Hoc etiam. Sed Guid. de Suza, vult hunc §.
loqui etiam ſine coniuncta perſona, que poteſt agere ſine manda-
to. ſi enim is, quem conſtat habere mandatum, non releuat domi-
num a iuramento, quanto minus debet ipſum releuare coniuncta
perſona, que conſtat non habere mandatum, ſed pꝛincipium legis
loquitur qñ coniuncta perſona agebat pꝛopꝛio nomine, pꝛo ſuo in
tereſſe, tunc enim debet ipſe iurare, non alius. ⁊ plus mihi placet.
b ALEX. ¶ Omnino repellitur. Uide Bar. in l. qui bona. §. ſi alie-
no. de dam. infec. ⁊ in l. ij. in pꝛinc. ſ. eod.
c ALEX. ¶ Syndicus. Adde ſ. eo. in §. quod obſeruari.
d ALEX. ¶ Quid in abbate. Uide que dixi poſt Bald. in l. ij. infra
qui accuſa. non poſſ.
1 ☞ Non iurans de calumnia, cadit ab actione per ſentẽtiam, que

fertur lite conteſtata, num. 5.
2 Iurans de calumnia, qui habetur pro confeſſo, ꝙ poſſit appellare.
4 Nolens reſpondere poſitioni, an habeatur pro confeſſo, ⁊ an per ſententiam vel ipſo iure. nu. 5.

a §. Quod ſi actor. Breuiter dicit. Si actor nõ vult iurare de calumnia, [a] cadit ab
* actione, *reus nolens iurare habebitur pro confeſſo. h. d. Dicitur
1 hic, ꝙ actor cadit ab actiõe. ¶ †Quero, an ipſo iure, vel p ſniaꝫ cer te per ſniam, vt habuiſtis in aut. principales. §. prox. Circa hoc op. ⁊ videtur iniquum q2 forte vellet a lite deſiſtere, ⁊ l. poſtquam liti. §. de pac. Sol. Non poteſt deſiſtere actor, vt in auth. qui ſemel. ĩ. quo modo ⁊ quando iud. ¶ Oppo. ĩ. de iudi. l. properandũ. §. ſin autem ex geſtis. Sol. Ibi loquitur de abſente, hic de preſente, ⁊ iurare no
2 lente. ¶ Quero, an iſte †qui habetur pro confeſſo, poſſit appellare. Gl. tua dicit, ꝙ ſic, vt l. creditor. §. iuſſus. ff. de appel. ¶ Item que
3 rit gl. † vtrum iſta ſententia feratur lite non conteſtata. Certe non, quia iuramentum calumnie poſt litem cõteſtatam debet preſtari. ¶ Quero, vtrum reus ſemper debeat condemnari. Dicit gl. ⁊ be ne, quod non, per iſtum text. qui dicit quod prout rei qualitas ſug geſſerit, forte poſito quod habeatur pro confeſſo, nõ erit efficax ad condemnandum, ⁊ libellus ſtabat, ita quod debeat ſequi abſoluto
b ria. Quero, vtrum quis poſſit petere tempus ad deliberandum. [b]
4 Dic vt etiam dixi in §. quod obſeruari. ¶ Quero † vtrum ille, qui
c non vult reſpondere poſitioni, habeatur per confeſſo. [c] de hoc fuit magna contentio olim vt refert Cyn. hic, ⁊ gl. dicit quod ſic in l. cer tum. in princ. ff. de confeſſ. ⁊ per Azonem in ſumma eo. tit. C. hodie eſt facta de hoc decre. extra de confeſſis, c. ij. lib. vj. que dicit, quod
d duo vel tria ſunt neceſſaria, [d] vt quis pro cõfeſſo habeatur. Primo quod poſt litem conteſt. ſecundo quod fuerit iuſſus a iudice. Ter tio quod ſit preſens, ⁊ interrogetur, quodque abſque rationabili cauſa recuſet reſpondere, ⁊ tunc poteſt haberi pro cõfeſſo. ¶ Sed
e aduerte, [e] vtrum eo ipſo quod recuſat reſpondere habeatur pro
5 confeſſo. †an ſit neceſſe quod hoc pronuncietur? Reſpon. neceſſe eſt quod iudex pronunciet eum haberi pro confeſſo, vel pronunciet eum contumacem in reſpondendo, vel pronunciet eum ſine ratio nabili cauſa recuſare, vnde oportet iudicem patefacere eius deli ctum, antequam habeatur pro confeſſo. Caſus eſt in l. eius qui de
6 latorem. in princi. de iure fiſci. Item dico, † quod ſi iſte talis contu max in non reſpondendo vel non iurando decedit ante iſtam pro
f nunciationem, ad eius heredes [f] non tranſit iſta pena, vt habean
* tur pro confeſſis. *Caſus eſt in l. eius qui delatorem. in princip.

§. Si enim. Hic eſt quidam verſic. qui non eget ſum mario, imo eſt quedam ratio precedentis. ideo debet legi cum precedenti.

ADDITIONES.

a P. PAV. P. ¶ Calumnia. Circa hoc vide quod ſingulariter ponit Iaſ. in repetitione legis admonẽdi. ff. de iur. dicens allegãdo Bal. quod ſi poſtquam quis plene probauit ſuam intentionem exigere tur iuramentum calumnie, ⁊ ille recuſaret, quod per hoc non habe retur pro confeſſo, licet tale iuramentum peti poſſit in quacunque parte iudicij c. j. de iura. calum. in vj. Rationem vide per eum. Su per quo ipſe dubitat in l. iuſiurandum ⁊ ad pecunias. eod. titu. vbi etiam ponit aliam limitationem, quod quando eſt petitum ſolum a parte, ſi non preſtetur, per hoc proceſſus redditur nullus, ſecun dum Bal. per eum relatum licet alleget alios tenere oppoſitũ. Et idem Iaſ. in l. videamus. §. differri. in j. notabil. ad ſi. de in litẽ iuran. refert ſe tenuiſſe contra Bald. in dicto §. ſi alieno. de dam. infect.
* CLAV. DE SEISS. ¶ Actione. Limitat ſingulariter Bal. in c. ij. de probat. niſi petat̃ iuramentũ, q̃ñ eſt plene ꝓbatũ per illũ text.
b ALEX. ¶ Ad deliberandum. Adde tamen quod contumax in non reſpondendo poteſt purgare contumaciam, licet iſte actor ſit grauatus in probando, vt dicit Bal. in c. j. de milite vaſal. qui con tumax eſt, alleg. Iac. de Are. in hac l. ⁊ adde quod reſpondens po ſitionibus, licet non congrue, non debet reputari contumax, ſecun dum Bald. §. ea. l. §. quod obſeruari. ⁊ vide que ibi dixi. dicit etiam Bal. in d. §. ꝙ obſeruari. quod contumax in non reſpondendo po ſitioni nõ admittende nõ habetur pro cõfeſſ. hic adde Bar. in l. de etate. §. qui tacuit. de interrogato. actio. ⁊ dũ dixi ꝙ põt contumax purgare morã, vide hic ꝑ Gu. de Suza. ⁊ do. Ant. in c. pe. extra eo.
c ALEX. ¶ Pro confeſſo. Sed nõ ipſo iure, ⁊ hoc etiam tenet Io. Mo. in d. c. ſi poſt preſtitum. de confeſ. in vj. ⁊ hoc ſequitur Bal. in c. ſi vaſallus feudum. ſi de feu. fue. contro. ꝙ computabitur alia ra tione, vt q2 committitur motu iudicantis in d. c. ſi poſt preſtitum. dum dicit, abſqꝫ rationabili cauſa, ergo requiritur iudicis declara tio. ⁊ ideo ſis cautus, q2 ſi tu es aduocatus eius, qui non reſpõdet, ⁊ cauſa committatur conſulenda, facias ꝙ committatur ſola diffi nitiua, ⁊ non interlocutoria, q2 cum ſit interlocutum diffinitiue, id poteſt fundari ratione contumacie, ſed altera pars ſit cauta, quod faciat committi que ſunt partes iudicis. quod tene menti, ⁊ ſunt verba Bald. in l. conſtitut. de pen. iud. qui ma. iud. ⁊ in l. j. de confeſ.

d P. PAV. P. ¶ Neceſſaria. Vide etiam in materia iuramenti de ca lumnia quod ſatis ſit ipſum preſtari quandocunqꝫ ante cõcluſio nem in cauſa. Et quid ſi reus in ratione libelli petat ne poſtea de tur ⁊ inſtet, an proceſſus ſit nullus. Alexand. in l. qui bona. §. ſi alie no. de dam. infecto.
e AND. BARB. ¶ Sed aduerte. An autem requiratur citatio in iſta ſententia declaratoria? Specu. dicit quod non, in titu. de de poſi. §. viij. ad fin. Sed pro hoc vide Io. An. in no. vbi de hoc tãgit.
f ¶ Ad eius heredes. Et ſic habes hic, quod ficta confeſſio non no cet heredi. Adde tu ad idem Laufran. de Ori. in repet. c. quoniam contra falſam. de prob. in verſi. reſponſiones. Philip. de Peru. in c. cum ſpeciali. §. porro. de appel.
* CLAV. DE SEISS. ¶ Pro confeſſis In vno tamen habetur pro negante, ſcilicet vt ex dicta poſitione negata non poſſet ſe iu uare, vt per Bald. ⁊ Alex. in l. iij. ĩ. de repud. hered. Aliter etiam li mitat ⁊ ſingulariter ſupradicta in l. ſicuti. eod. titu.

2 ☞ Conſtitutiõ edita ad litis ordinationem, põrrigitur ad lites futuras, ſuper factis etiam preteritis pendentibus.

§. Antiqua. Hic §. habet locum in litibus inchoandis poſt hanc legem, ⁊ in pendentibus ſi par tes ſunt preſentes, alias ſecus. h. d. Dicunt quidam ſuper verbo, ⁊
1 compendioſa. No. arg. †pro aduocato, qui dicit ſe breuia verba di cturum, poſtea vtitur magna prolixitate verborum, ſic ĩ. de vſufru.
2 l. antiquitas. ¶ No. ex iſto §. ⁊ tene menti †quod conſtitutio, que re ſpicit litis ordinationem, porrigitur ad lites futuras ſuper factis etiam preteritis pẽdentibus, vt hic vides, ⁊c. ¶ Oppo. de l. leges. §. de legibus vbi lex ad preterita non trahitur. Solu. Ibi loquitur de legibus, que reſpiciunt litis deciſionem, ⁊ ſic iuſtitiam, vel iniu ſtitiam partis, hic de his que reſpiciunt litis ordinationẽ, ſeu pro ceſſum? Nam proceſſus etiam de futuro tenet ſuper cauſa preteri ta. Ita dico multum plene in repetitione. l. omnes populi. de iuſti tia ⁊ iur. ⁊ perpetuo tene menti, quia quotidie accidit.

Explicit Lib. II.

BARTOLVS
Ad Tertium Lib. Cod.

De iudiciis. Rub. I.

¶ Viſis preparatorijs iudiciorum, ſequitur videre de iudicijs, ⁊ hanc continuationem vidiſtis §. de pact. ſuper rub.

LEX I.

1 ☞ Conditio actoris quãdo fiat deterior per litis cõteſtationem.
2 Stipulatio vſurarum, quando tollatur per nouationem, ⁊ num. 8.
3 Vſure que currunt poſt litis conteſtationem, quomodo petantur in actione, vel officio iudicis. ⁊ num. 6.
4 Officium iudicis ordinarium concurrit cum actione ordinaria.
5 Reivendicatio, licet ſit iudicium ſtricti iuris, tamen eſt arbitraria.

a Iudicio. [a] Per lit. cõte. nõ extinguit̃ obli gatio vſurarũ cõmiſſa vel cõmit tẽda. h. d. Primo ꝑmittit vnũ ancedẽs, ex quo ſeq tur declaratio q̃õis. ¶ Scdo ponit ipſam deter minationẽ q̃õis. Scda ibi. ſupeſt. Anquã ponã caſum in terminis, primo debetis ſcire ꝙ hec lex variatur duo. mo. principlr. Primo, ꝙ loquat̃ in ſtipulatione vſura rũ cõmittẽda. Scdo, vt loquat̃ in ſtipulatione iã cõmiſſa vſurarũ, ⁊ iſte lec. tãgunt̃ in ij. gl. huiꝰ l. Itẽ prima ſubdiuidit̃ in duas. Vna ꝙ vſure q̃ currũt pẽdẽte iudicio, pñt peti vigore eiuſdẽ inſtãtie: Alia ꝙ noua inſtãtia opus ſit. Iſta tãgũtur in gl. ſuper verbo deductũ.
b Pone ergo caſum ſm primã lec. [b] ſcꝫ in ſtipulatiõe vſurarũ cõmittẽ
1 da, que eſt magis rationabilis. ¶ No. per lit. cont. †non ſit deterior conditio actoris, ꝙ apparet, q2 non perimitur ſtipulatio vſurarũ. ¶ Not. ꝙ vſure que currunt pendẽte iudicio poſſunt peti. ¶ Op.
2 quod per litis conteſta. fit nouatio, vt ff. de noua. l. alia. ſed † per nouationem ſtipulatio vſurarũ extinguitur, vt ff. de noua. l. noua tione. ⁊ l. Paulus, ergo, ⁊c. Huius timore hec lex legitur duobus modis. Primo ꝙ illud quod dicitur in l. contraria, ſcilicet ꝙ tolli tur ſtipulatio vſurarum, loquitur in ſtipulatione committẽda, hic in ſtipulatione cõmiſſa, ⁊ hec eſt ij. lec. que tangitur in ſecunda gl. Declara, vt in gl. ⁊ in ea non inſiſto, q2 non habet dubium, vide gl. Alia lec. eſt quod loquatur de ſtipulatione vſurarum committenda, tunc ad contrariũ reſpondeo quod ſtipulatio vſurarũ tollitur per nouationem voluntariam, ſed per litis conteſta. fit nouatio neceſ ſaria, que non habet nocere actori, vt dicta l. aliam, ⁊ de regu. iur. l. non ſolet, ⁊ loquitur hic ita. ¶ Modo ad iſtã lec. op. text. innuit ꝙ
3 iſte vſure †que currunt poſt litis conteſtationẽ debet peti nouo iu dicio